

บทความปริทรรศน์ :

สถานภาพความรู้ว่าด้วยเรื่อง “ความสัมพันธ์ เวียดนาม-สหรัฐอเมริกา” ในวิทยานิพนธ์เวียดนาม¹ The documentary survey on Vietnam-U.S. relationship in Vietnamese thesis

ธนันท์ บุนวรรณ / Thananan Boonwanna

บทคัดย่อ

สถานภาพความรู้ว่าด้วยเรื่อง “ความสัมพันธ์เวียดนาม-สหรัฐอเมริกา” ศึกษาผ่านวิทยานิพนธ์สาขาประวัติศาสตร์เวียดนามในเวียดนาม จากเอกสารที่พิมพ์เผยแพร่ช่วงปี 1985-2010 พบว่า นักศึกษาสนใจศึกษาหัวข้อดังกล่าวแบ่งเป็น 3 ช่วงเวลา 1) ความสัมพันธ์ช่วงก่อนปี 1954 พบเพียง 1 รายการ 2) ความสัมพันธ์ช่วงปี 1954-1975 พบประเด็นเกี่ยวกับการต่อสู้ทำสงครามกับสหรัฐอเมริกาของชาวเวียดนามกลุ่มต่างๆ อาทิ การต่อสู้ของผู้หญิงเวียดนาม การต่อสู้ของกรรมกร การต่อสู้ของทหารและประชาชน ฯลฯ 3) ความสัมพันธ์ช่วงปี 1975-2000 พบ 2 รายการ จากทั้งหมดประเด็นความสัมพันธ์เวียดนาม-สหรัฐอเมริกาช่วงปี 1954-1975 นั้นอยู่ในความสนใจจากนักศึกษาเวียดนามมากที่สุด ซึ่งสะท้อนให้เห็นทัศนะเชิงลบของเวียดนามที่มีต่อสหรัฐอเมริกาในช่วงดังกล่าวอย่างชัดเจน ส่วนประเด็นความสัมพันธ์เวียดนาม-สหรัฐอเมริกาในอีก 2 ช่วงเวลาข้างต้นแม้จะยังมีการศึกษาไม่มากนักแต่ก็สะท้อนให้เห็นความพยายามเปิดมุมมองใหม่เพื่อศึกษาพัฒนาการความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศที่ไม่ยึดติดกับคำอธิบายภายใต้กรอบของการเผชิญหน้าจากการทำสงคราม

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์เวียดนาม-สหรัฐอเมริกา เวียดนามศึกษา กลุ่มน้ำโขงศึกษา

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง “วิทยานิพนธ์สาขาวิชาประวัติศาสตร์เวียดนามภายหลังเวียดนามรวมประเทศ ค.ศ.1976-2010” : สำนวจสถานภาพองค์ความรู้ สนับสนุนทุนวิจัยโดย ศูนย์วิจัยพลศึกษาสังคมกลุ่มน้ำโขง มหาวิทยาลัยขอนแก่น

* ปรับปรุงในคราวประชุมวิชาการระดับชาติ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 7 ระหว่างวันที่ 17-18 พฤศจิกายน 2554 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Abstract

The documentary survey on Vietnam-U.S. relationship was conducted to examine theses on Vietnamese history studied in Vietnam and published during 1985-2010. The study found that students divided the studies into three periods: 1) The relationship before 1954 was found in only one thesis. 2) The relationship during 1954-1975 focused on the fighting against U.S. by several groups of Vietnamese such as Vietnamese women, workers, soldiers and people. 3) The relationship during 1975-2000 was the subject of only two theses. The second period was the interest of most students, yielding the largest number of theses. The theses on this period clearly reflect the negative views of Vietnamese towards U.S. while those on the other two periods provided a smaller number of issues. However, issues found in those two periods also reflect the development of relationship between the two countries in other dimensions rather than the confrontation in the war.

Keywords: Vietnam-U.S. Relationship, Vietnamese Studies, Song Mekong Studies

บทนำ

การที่ได้มีโอกาสศึกษาในเวียดนามระยะหนึ่ง ทำให้ผู้เขียนใคร่รู้ถึงความก้าวหน้าทางด้านงานวิจัยของที่นี่ โดยเฉพาะสถานภาพความรู้ที่มาจากการทำวิจัยของนักศึกษาเวียดนามระดับปริญญาโทและเอก ผู้เขียนจึงได้ดำเนินการสำรวจวิทยานิพนธ์สาขาประวัติศาสตร์เวียดนามที่มีอยู่ในห้องสมุดภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติ ณ กรุงฮานอย ห้องสมุดภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติ ณ นครโฮจิมินห์ และห้องสมุดภาควิชาประวัติศาสตร์ หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์ ณ นครเว้ (ทั้งสามสถาบันถือเป็นตัวแทนของมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงในแต่ละภาค)

การสำรวจวิทยานิพนธ์สาขาประวัติศาสตร์เวียดนามทั่วทั้งสามภาคได้ดำเนินการตั้งแต่วันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๐๐๙ - พฤศจิกายน ๒๐๑๑ โดยสำรวจจากที่บันทึกลงฐานข้อมูล (บางสถาบันยังไม่มีการบันทึกลงฐานข้อมูล เช่นที่ นครเว้) เป็นการ

สำรวจวิทยานิพนธ์ที่มีการพิมพ์เผยแพร่ในช่วงปี 1985-2010 ทั้งทั้งสามภาคสำรวจ พบ 277 รายการ ประเด็นการศึกษา อาทิ ด้านการเมืองการปกครอง (ฝรั่งเศส ในเวียดนามและสหรัฐอเมริกาในเวียดนาม) เศรษฐกิจ การท่องเที่ยว ความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศ สังคมและการศึกษา เป็นต้น ในส่วนหัวข้อความสัมพันธ์ระหว่าง ประเทศ โดยเฉพาะความสัมพันธ์เวียดนาม-สหรัฐอเมริกา นับเป็นประเด็นที่อยู่ในความสนใจของนักศึกษาเวียดนามมากระดับหนึ่ง พวกเขาสร้างชุดความรู้เกี่ยวกับ พัฒนาการความสัมพันธ์ของสองประเทศในประเด็นอะไรบ้าง ใช้กรอบคิด/ ทฤษฎี รวมถึงใช้ข้อมูลหรือหลักฐานอ้างอิงจากแหล่งใดจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจ เพราะข้อค้นพบเหล่านี้จะสะท้อนให้เห็นทัศนคติของนักวิจัยเวียดนามต่อความสัมพันธ์และแนวโน้มของความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนาม-สหรัฐอเมริกาในอนาคต การสำรวจวิทยานิพนธ์ครั้งนี้อาจพบข้อบกพร่อง รวมถึงวิทยานิพนธ์บางเล่ม อาจตกหล่นจากการสำรวจบ้าง

1) พัฒนาการของมหาวิทยาลัยทั้งสามภาคด้านการจัดการเรียนการสอน สาขาประวัติศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาพอสังเขป

มหาวิทยาลัยสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติ ณ กรุงฮานอย จัดตั้งในปี 1945 ในนามมหาวิทยาลัยศิลปศาสตร์ ณ กรุงฮานอย (ตามมติเลขที่ 45 โดยมีประธานโฮจิมินห์เป็นผู้ลงนามเมื่อวันที่ 10/10/1945) จากนั้นปี 1956 เปลี่ยนชื่อเป็นมหาวิทยาลัยโต่งเฮิบ (Tông Hốp) ต่อมาวันที่ 10/12/1993 นายกรัฐมนตรี ออกมติที่ 97/CP จัดตั้งมหาวิทยาลัยแห่งชาติขึ้น โดยมหาวิทยาลัยสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ณ กรุงฮานอย กลายเป็นหนึ่งในหน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อมหาวิทยาลัยแห่งชาติ ส่วนการเรียนการสอนระดับปริญญาโท และเอกได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปี 1985 จนถึงปี 2010 พบวิทยานิพนธ์สาขา ประวัติศาสตร์เวียดนามจำนวน 85 รายการ² เป็นวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ เวียดนาม- สหรัฐอเมริกา 12 รายการ

² ปัจจุบันนักศึกษาสนใจทำวิจัยในสาขาประวัติศาสตร์พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามมากกว่าสาขาประวัติศาสตร์ เวียดนาม ดังนั้นวิทยานิพนธ์ในสาขาประวัติศาสตร์เวียดนามของที่นี่จึงมีจำนวนน้อยกว่าเมื่อเทียบกับที่ภาคใต้ ซึ่งมีพัฒนาการของมหาวิทยาลัยมาเป็นลำดับที่สอง

มหาวิทยาลัยสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติ นครโฮจิมินห์ จัดตั้งในปี 1957 ในนามมหาวิทยาลัยศิลปศาสตร์ สังกัดสถาบัน มหาวิทยาลัยไซ่ง่อน ในเดือนเมษายน 1977 ทางมหาวิทยาลัยได้ร่วมมือกับ มหาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์ จัดตั้งเป็นมหาวิทยาลัยโต้งเฮิบขึ้น ต่อมาในวันที่ 30 มีนาคม 1996 มหาวิทยาลัยสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ได้ถูกจัดตั้งขึ้นโดยแยก ตัวออกมาจากมหาวิทยาลัยโต้งเฮิบ ปัจจุบันมหาวิทยาลัยสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์เป็นมหาวิทยาลัยในสังกัดของมหาวิทยาลัยแห่งชาติ นครโฮจิมินห์ ดำเนินการสอนวิชาประวัติศาสตร์ในปี 1977 และเปิดสอนในระดับปริญญาโทและเอก ตั้งแต่ทศวรรษ 1990 เป็นต้นมา จากการสำรวจวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท และเอกสาขาประวัติศาสตร์เวียดนาม ระหว่างปี 1990-2010 พบจำนวนทั้งสิ้น 170 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์เวียดนาม-สหรัฐอเมริกา 35 รายการ

มหาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์เว้ สังกัดมหาวิทยาลัยเว้ เดิมใช้ชื่อว่า มหาวิทยาลัยโต้งเฮิบ จัดตั้งขึ้นในปี 1976 ต่อมาปี 1996 กระทรวงศึกษาธิการ และฝึกหัด ได้มอบหมายให้ภาควิชาประวัติศาสตร์เปิดสอนในระดับปริญญาโท (ยังไม่มีการสอนระดับปริญญาเอก) จากการสำรวจวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปี 1996-2010 พบวิทยานิพนธ์สาขาวิชาประวัติศาสตร์เวียดนามจำนวน 47 รายการเป็น วิทยานิพนธ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์เวียดนาม-สหรัฐอเมริกา 8 รายการ

ทั้งหมดที่กล่าวมา จะเห็นว่ามหาวิทยาลัยสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติฮานอยเกิดขึ้นก่อนมหาวิทยาลัยอื่นๆ อาจเนื่องด้วยมหาวิทยาลัย ฮานอยเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกและแห่งเดียวของอินโดจีนที่ถูกจัดตั้งในยุคสมัย ฝรั่งเศสปกครอง ยังผลให้มีพัฒนาการนับตั้งแต่นั้นเรื่อยมา ต่อมาการขยายฐาน การศึกษาระดับมหาวิทยาลัยในภาคอื่นๆ จึงทยอยมีมาตามลำดับ โดยมหาวิทยาลัย สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติ นครโฮจิมินห์ ณ ปัจจุบันกลายเป็นศูนย์กลางของการศึกษาและการทำวิจัยที่ใหญ่ที่สุดในเขตภาคใต้ของเวียดนาม ขณะที่มหาวิทยาลัยเว้มีพัฒนาการตามหลังสองมหาวิทยาลัย เนื่องจากขาดแคลน

บุคคลากร ส่งผลให้มีการจัดการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษาค่อนข้างล่าช้ากว่าที่อื่นๆ จำนวนวิทยานิพนธ์จึงยังพบไม่มากนักเมื่อเทียบกับอีกสองมหาวิทยาลัย

2) ความสัมพันธ์เวียดนาม-สหรัฐอเมริกาก่อนปี 1954-2000 ในวิทยานิพนธ์เวียดนาม : สำนวนสถานภาพความรู้

หัวข้อข้างต้นผู้เขียนจะนำเสนอใน 3 ประเด็นหลัก ประเด็นแรก : ความสัมพันธ์เวียดนาม-สหรัฐอเมริกาก่อนปี 1954-2000 แบ่งย่อยได้อีก 3 หัวข้อ คือ 1) ความสัมพันธ์เวียดนาม-สหรัฐอเมริกาก่อนปี 1954 2) ความสัมพันธ์เวียดนาม-สหรัฐอเมริกาปี 1954-1975 และ 3) ความสัมพันธ์เวียดนาม-สหรัฐอเมริกาปี 1975-2000 รวมถึงการใช้หลักฐาน ประเด็นที่สอง : กรอบคิด/ทฤษฎีที่ถูกนำมาใช้ในวิทยานิพนธ์ ประเด็นที่สาม : บทสรุปและข้อสังเกตจากการศึกษาเบื้องต้น

2.1) ความสัมพันธ์เวียดนาม-สหรัฐอเมริกาก่อนปี 1954

ความสัมพันธ์เวียดนามสหรัฐอเมริกา ก่อนปี 1954 แม้ว่าจะมีผู้ศึกษาบ้างแล้ว และปรากฏอยู่ในรูปผลงานวิจัย หนังสือ และบทความ เป็นต้น แต่ทว่า การศึกษาในรูปวิทยานิพนธ์ในสถาบันการศึกษาของเวียดนามพบเพียง 1 เล่ม เป็นผลงานระดับปริญญาเอกของ นักศึกษา Pham Thi Thu Nga (2002) เรื่อง ความสัมพันธ์เวียดนาม-สหรัฐอเมริกา (1939-1954) วิทยานิพนธ์เล่มดังกล่าวต้องการศึกษาความสัมพันธ์เวียดนามและสหรัฐอเมริกาย้อนอดีตกลับไป ก่อนปี 1954 เพื่อสร้างฐานความเข้าใจถึงพัฒนาการของความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศให้ชัดเจนยิ่งขึ้น Thu Nga เลือกนำเสนอมุมมองนโยบายการต่างประเทศของเวียดนามที่มีต่อสหรัฐอเมริกาคือหลัก โดยใช้แถลงการณ์ของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามช่วงปี 1930-1954 เป็นตัวสะท้อนนโยบายของพรรคและรัฐบาล เธอกล่าว ว่า ความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ประเทศเริ่มต้นในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 เป็นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทุนนิยมและประเทศศักดินา ต่างก็มีเอกราชและอธิปไตยด้วยกันทั้งคู่ แม้จะมีความแตกต่างกันในระบอบการเมือง สังคม อารยธรรม และวัฒนธรรมก็ตาม ทว่าความห่างไกลทางภูมิศาสตร์เป็นปัจจัยสำคัญยังผลให้สอง

ประเทศละเลยโอกาสที่จะสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกัน ในปี 1884 ถึงก่อนการปฏิวัติเดือนสิงหาคม 1945 เมื่อสถานะของเวียดนามคืออาณานิคมของฝรั่งเศส (แม้ราชวงศ์เหงวียนจะยังดำรงอยู่) ความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศถือว่าอยู่ในระดับดีหรือเป็นความสัมพันธ์ขั้นปกติเนื่องจากสหรัฐอเมริกายังไม่มีนโยบายแน่ชัดในอินโดจีน ช่วงปี 1939-1945 ถือเป็นช่วงเวลาที่มีความหมายมากที่สุด ในประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ เมื่อสองฝ่ายต่างร่วมมือกันต่อต้านญี่ปุ่น แต่เมื่อมีการจัดตั้งประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนามขึ้นภายใต้การนำของโฮจิมินห์ และแนวร่วมเวียดนามห์ สถานการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามและสหรัฐอเมริกาจึงแปรเปลี่ยนไป รัฐบาลทรูแมนสนับสนุนการกลับเข้ามาปกครองอาณานิคมอินโดจีนของฝรั่งเศส พร้อมกับเชื่อมั่นในทฤษฎีโดมิโน (1949) ทำให้สหรัฐอเมริกาตัดสินใจเข้ามาแทรกแซงในปัญหาอินโดจีน(1950-1954) ส่งผลให้สถานการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศอยู่ในขั้นที่เรียกว่า “ไม่ปกติในความสัมพันธ์” แต่กลับตึงเครียดมากยิ่งขึ้นนำไปสู่ปัญหาการเผชิญหน้ากัน

2.2) ความสัมพันธ์เวียดนาม-สหรัฐอเมริกา ปี 1954-1975

เมื่อเวียดนามมีชัยชนะเหนือฝรั่งเศสในสมรภูมิตายเปียนฟู หลังจากทำสงครามต่อสู้ยาวนานเกือบทศวรรษ (1946-1954) สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้เกิดการเจรจาแก้ไขปัญหามันในอินโดจีนอย่างเป็นทางการ สหรัฐอเมริกาผู้มีผลประโยชน์ในเวียดนามและสนับสนุนรัฐบาล “หุ่นเชิด” บ่าว่าย ปฏิเสธเข้าร่วมประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ขณะที่ฝรั่งเศสยอมถอนตัวออกจากอินโดจีนพร้อมกับยอมรับมติข้อตกลงเจนีวา อาทิ การแบ่งเวียดนามออกเป็นสองส่วนชั่วคราว โดยใช้เส้นขนานที่ 17 รวมถึงให้ทุกฝ่ายเคารพในหลักการเรื่องเอกราชและบูรณภาพทางดินแดนของเวียดนาม โดยจัดให้มีการเจรจาระหว่างเวียดนามเหนือและเวียดนามใต้เพื่อเตรียมการเลือกตั้ง ส่วนการเลือกตั้งทั่วไปต้องมีขึ้นภายในเดือนกรกฎาคม 1956 (สุด จอนเจดสิน, 2544 : 202) ทันทิที่สหรัฐอเมริกาเข้ามาแทรกแซงการเมืองภายในเวียดนามโดยชักนำโงดิ่งห์เลียม (1954-1963) มาบริหารประเทศ

แทนที่บ่าวต่ายซึ่งถูกกำจัดออกไป สหรัฐอเมริกาสันสนุนให้โจดิ่งห์เลียมจัดตั้งประเทศสาธารณรัฐเวียดนามขึ้นเพื่อแข่งขันทางการเมืองกับคอมมิวนิสต์เวียดนามเหนือ นำหลากหลายนโยบายปราบปรามคอมมิวนิสต์มาใช้ในภาคใต้ อาทิ นโยบายกล่าวร้ายและกวาดล้างคอมมิวนิสต์ (“tố Cộng”, “diệt Cộng”)³ ออกกฎหมายเลขที่ 10/59(6/5/1959) กำหนดบทลงโทษผู้ต่อต้านชั้นประหารชีวิตและต้องโทษทางอาญาตลอดชีวิตรวมทั้งนโยบายหมู่บ้านยุทธศาสตร์ (Ấp chiến lược)⁴ มาใช้ต่อมาเมื่อการบริหารงานของโจดิ่งห์เลียมล้มเหลว เขาและครอบครัวถูกฆาตกรรมอย่างโหดร้ายในเดือนพฤศจิกายนปี 1963 ภายหลังสหรัฐอเมริกาได้จัดตั้งรัฐบาล “หุ่นเชิด” ขึ้นอีกหลายชุด รวมถึงรัฐบาลเหงวียน วันเถียว (1965-1975) ก่อนที่จะยอมถอนตัวออกจากเวียดนามอย่างไม่มีเงื่อนไขในปี 1975 ตลอดระยะเวลากว่าสองทศวรรษของสหรัฐอเมริกาในเวียดนามใต้ สหรัฐอเมริกาได้ปฏิบัติการทางสงครามอย่างหนักและเปลี่ยนยุทธศาสตร์การทำสงครามเพื่อต่อต้านคอมมิวนิสต์ภาคเหนือในดินแดนภาคใต้ถึง 4 รูปแบบ อาทิ ยุทธศาสตร์สงครามฝ่ายเดียว (1955-1960/Chiến tranh đơn phương) ยุทธศาสตร์สงครามพิเศษ (1961-1964/Chiến tranh đặc biệt) ยุทธศาสตร์สงครามท้องถิ่นหรือสงครามจำกัด (1965-1968/Chiến tranh Cục bộ) และยุทธศาสตร์ทำให้เป็นสงครามเวียดนาม (1969-1975/Việt Nam hóa chiến tranh) (ดู Phạm Văn Đồng Lê Đức Thọ Văn Tiến Dũng และ Nguyễn

³ ยุทธวิธี “กล่าวร้ายและกวาดล้างคอมมิวนิสต์” เป้าหมายคือการกวาดล้างคอมมิวนิสต์ภาคใต้ทั้งตัวบุคคลและความคิด ยึดเอาหลักการที่ว่า “ฆ่าผิดดีกว่าปล่อยไป” เป็นต้น ยุทธวิธีดังกล่าวถูกนำมาใช้ใน 2 ช่วงเวลา ช่วงแรก : เริ่มเดือนกุมภาพันธ์ 1955 ถึงเดือนพฤษภาคม 1956 ถูกนำมาใช้เฉพาะจังหวัดต่างๆ ในเขต 5 (các tỉnh khu 5) แต่นับจากปี 1956 เป็นต้นมา ได้เพิ่มความรุนแรงมากยิ่งขึ้นและยกให้เป็นนโยบายแห่งชาติ โดยโจดิ่งห์เลียมนำมาใช้ปราบปรามฝ่ายต่อต้านทั่วทั้งภาคใต้ของเวียดนาม พบว่าในระหว่างปี 1956-1959 มีสมาชิกฝ่ายปฏิวัติหลายหมื่นคนถูกจับ ถูกฆ่าตาย ถูกคุมขัง ฯลฯ ส่งผลกระทบต่อฐานกำลังปฏิวัติในภาคใต้อย่างหนัก ยังผลให้ฝ่ายคอมมิวนิสต์ภาคเหนือเปลี่ยนยุทธศาสตร์การต่อสู้รูปแบบใหม่เป็นการต่อสู้ด้วยอาวุธควบคู่กับการต่อสู้ทางการเมือง ซึ่งขบวนการด่งเซย (1959-1960) เป็นตัวอย่างที่ดีของการต่อสู้ในรูปแบบดังกล่าว (ดูเพิ่ม Hà Minh Hồng, 2005 : 177)

⁴ โครงการหมู่บ้านยุทธศาสตร์มีเป้าหมายเพื่อรวบรวมชาวนาที่ตั้งบ้านเรือนกระจัดกระจายกันอยู่ตามที่ต่างๆ ให้เข้ามารวมเป็นหมู่บ้านที่อยู่ในความดูแลของฝ่ายรัฐบาล (โจดิ่งห์เลียม) อย่างใกล้ชิด แต่ละหมู่บ้านจะมีรั้วลวดหนามและป้อมยามล้อมรอบเพื่อป้องกันไม่ให้คอมมิวนิสต์และชาวนาได้มีโอกาสติดต่อกัน แต่ถูกยกเลิกไปในเดือนพฤศจิกายน 1963 (ดูเพิ่มใน สุด จอนเจดลิน, 2544 : 250)

Cơ Thạch, 1986 : 67)⁵ จึงเป็นที่มาแห่งการต่อต้านและต่อสู้ของมวลชนชาวเวียดนาม

สถานการณ์ตั้งแต่ปี 1954 เป็นต้นมา รัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนามหรือ คอมมิวนิสต์เวียดนามเหนือตระหนักถึงแผนทำสงครามระยะยาวของสหรัฐอเมริกาในเวียดนามต่อไป โดยกล่าวว่า “สหรัฐอเมริกาต้องการเปลี่ยนเวียดนามใต้ให้เป็นอาณานิคมแบบใหม่ เป็นฐานทัพทางทหาร จากนั้นจะใช้เวียดนามภาคใต้เป็นฐานกำลังโจมตีภาคเหนือ ป้องกันไม่ให้เกิดการปฏิวัติมวลชนรวมถึงขยายการปฏิวัติสังคมนิยมไปสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” (Phạm Thị Thủy Nga, 2008 : 10) จากนั้นนโยบายกล่าวร้ายและกวาดล้างคอมมิวนิสต์ที่โด่งดังเสียสมาธิไปพบวาระหว่างปี 1955-1956 กองทัพและเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ใช้กำลังกวาดล้างฝ่ายต่อต้านหลายรูปแบบโดยมวลชนส่วนใหญ่ปราศจากอาวุธในมือ ดังนั้นปี 1959 พรรคจึงออกมติเลขที่ 15 (nghị quyết 15) ให้ทำสงครามติดอาวุธในเวียดนามใต้ได้ หลังจากใช้วิธีการต่อสู้ทางการเมืองมาระยะหนึ่งแต่ถูกปราบปรามอย่างหนัก ในปีเดียวกันนั้นเองเวียดนามเหนือก็เริ่มส่งอาวุธ เสิบียงอาหาร และผู้คนเข้ามายังสมรภูมิรบเวียดนามภาคใต้ในหลายพื้นที่ เพื่อขนานรับกับมติข้างต้นราวปี 1960 เลสวาน (Lê Duân) เลขาธิการพรรคคนใหม่ประกาศนโยบายต่อสู้ด้วยอาวุธทันทีเพื่อ “ปลดปล่อยภาคใต้ รวมประเทศเป็นเอกภาพ นำพาประเทศไปสู่ลัทธิสังคมนิยม”

⁵ ข้อมูลจาก (Nguyễn Phúc Luân, 2005) ยุทธศาสตร์สงครามฝ่ายเดียว หมายถึง สหรัฐอเมริกาสนับสนุนให้รัฐบาลโง่ดิ่งที่เสียมิใช่อาวุธปราบปรามนักปฏิวัติในภาคใต้อย่างรุนแรง ขณะที่คอมมิวนิสต์ภาคเหนือยังคงปฏิบัติการตั้งรับเพียงอย่างเดียวอีกทั้งยังไม่มีความตั้งใจใช้อาวุธต่อสู้: ยุทธศาสตร์สงครามพิเศษ หมายถึง สหรัฐอเมริกาเพิ่มระดับความช่วยเหลือในทุกด้านเป็นเท่าตัวในภาคใต้ของเวียดนามเพื่อทำให้ภาคใต้อับสบหรืออยู่ในการควบคุมของสหรัฐอเมริกา : ยุทธศาสตร์สงครามท้องถิ่นหรือ สงครามจำกัด หมายถึง การนำทหารอเมริกันมาปฏิบัติการทำสงครามในเวียดนามโดยตรงเพื่อทำให้กลุ่มต่อต้านฝ่ายแพ้ยายใน 25-30 เดือน จากนั้นจะค่อยๆ ถอนทหารอเมริกันกลับประเทศ: ยุทธศาสตร์ทำให้เป็นสงครามเวียดนาม หมายถึง ช่วงที่สหรัฐอเมริกาเริ่มถอนทหารกลับประเทศเพื่อลดความกดดันจากผู้ต่อต้านสงคราม(ประชาชนชาวอเมริกัน) ขณะเดียวกันได้เพิ่มกำลังของกองทัพ “หุ่นเชิด” ในเวียดนามภาคใต้เพื่อสร้างให้เป็นกองทัพที่ทันสมัยและเป็นกำลังหลักในการทำสงครามในเวียดนามต่อไป เป้าหมายคือให้ทหารอเมริกันบาดเจ็บน้อยที่สุด โดยให้ชาวเวียดนามทำสงครามกับชาวเวียดนามด้วยกันเอง

(เน้นโดยผู้เขียน) และเป็นที่มาของขบวนการด่งเขย⁶ ณ ห้วงเวลานั้นพื้นที่ภาคใต้ของเวียดนามได้กลายเป็นการต่อสู้ประสานกันระหว่างการต่อสู้ทางการเมืองกับการต่อสู้ด้วยอาวุธ (แต่การต่อสู้ทางการเมืองยังเป็นหลัก) ควบคู่กับการใช้แนวทาง 3 ประสาน (Ba mui giáp công) ภายใต้การชี้นำของพรรค ได้แก่ การต่อสู้ทางทหาร การเมือง และการโฆษณาชวนเชื่อกับฝ่ายศัตรู ต่อมาในเดือนธันวาคม ปี 1960 ได้มีการจัดตั้ง แนวร่วมประชาชนปลดปล่อยเวียดนามใต้ ซึ่งมีตัวแทนจากหลายกลุ่ม/องค์กร อาทิ กลุ่มศาสนา ทุกชนชั้นทางสังคม กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในเวียดนามใต้ ฯลฯ กลุ่มหรือองค์กรต่างๆ ที่เข้าอยู่ในแนวร่วมดังกล่าวหมายถึง คอมมิวนิสต์ภาคใต้ หรือรู้จักกันในชื่อ “เวียดกง” โดยมีพรรคคอมมิวนิสต์ (พรรคแรงงาน ณ ขณะนั้น) เป็นผู้ชี้นำ ต่อมาในปี 1961 มีการจัดตั้งกองทัพปลดปล่อยภาคใต้ขึ้น หมายความว่าเวลานั้นเวียดนามภาคใต้ มีถึง 2 รัฐบาล และ 2 กองทัพ⁷ (ข้อมูลจาก Hà Minh Hồng, 2005; Chien tranh Viet Nam (mien Nam, 1960-1965). (2554). ค้นเมื่อ 31 สิงหาคม, จาก <http://vi.wikipedia.org/wiki/Chi%E1%BA%> ; สุด จอนเจดสิน, 2544) ดังนั้นตลอดระยะเวลา 21 ปี (1954-1975) แห่งการทำสงครามกับสหรัฐอเมริกาเพื่อปลดปล่อยภาคใต้ของชาวเวียดนาม จึงกลายเป็นหัวข้อวิจัยลำดับต้นๆ ที่อยู่ในความสนใจของนักศึกษาเวียดนาม

⁶ ด่งเขย (Phong trào Đồng Khởi) หมายถึง ขบวนการกองกำลังคอมมิวนิสต์เวียดนามใต้ เรียกร้องให้มวลชนก่อจลาจลเพื่อปลดปล่อยภาคใต้พร้อมกัน(หลังจากรับหลักการมติเลขที่ 15 ให้มีการต่อสู้ด้วยอาวุธควบคู่กับการต่อสู้ทางการเมือง) เพื่อต่อต้านสหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐเวียดนาม โดยดำเนินการในเขตชนบทที่มีขนาดกว้างและใหญ่ในภาคใต้ และเขตภูเขาในภาคกลางตอนใต้ของเวียดนาม ขบวนการด่งเขยปรากฏตัวตั้งแต่ปลายปี 1959 จุดเปลี่ยนสำคัญคือปี 1960 ส่งผลให้รัฐบาลสาธารณรัฐภายใต้การนำของโง่ดิ่งห์เสียมวุ่นวายกับการจัดระเบียบสังคมใหม่ ที่น่าสนใจไปกว่านั้นคือ ส่งผลให้ชนบทภาคใต้บางพื้นที่กลายเป็นเขตควบคุมของกองกำลังคอมมิวนิสต์โดยปริยาย (ข้อมูลจาก Phong trào Đồng Khởi.(2554). ค้นเมื่อ 31 สิงหาคม, จาก <http://vi.wikipedia.org/wiki/>) รวมถึงส่งผลให้สหรัฐอเมริกาต้องเปลี่ยนยุทธศาสตร์ทำสงครามในเวียดนามใต้ใหม่โดยนายยุทธศาสตร์สงครามพิเศษมาใช้

⁷ ส่งผลให้คณะกรรมการกองทัพภาคและระบอบสั่งการทหารทุกระดับในภาคใต้ปรากฏตัวขึ้น ภาคใต้ถูกแบ่งเป็น 6 เขตทหาร อาทิ กองทัพเขต 1 หมายถึง ภาคใต้ฝั่งตะวันออก เขต 2 หมายถึง ภาคใต้ตอนกลาง เขต 3 หมายถึง ภาคใต้ฝั่งตะวันตก เขต 4 หมายถึง โซ่งอัน-ชาดิ่งห์ เขต 5 หมายถึง ภาคกลางตอนกลาง และ Tây Nguyên และเขต 6 หมายถึง ภาคกลางตอนใต้ (Hà Minh Hồng, 2005 : 186-187)

มากที่สุดเมื่อเทียบกับหัวข้ออื่นๆ โดยเฉพาะมักกล่าวถึง การมีส่วนร่วมหรือ บทบาทของชาวเวียดนามกลุ่มต่าง ๆ รวมถึงพื้นที่ที่ใช้ต่อสู้กับสหรัฐอเมริกา ดังนั้นจะนำเสนอในบทความฉบับนี้

บทบาทของผู้หญิงเวียดนามกลุ่มต่าง ๆ ในสงครามต่อต้านสหรัฐอเมริกา สถานภาพของผู้หญิงเวียดนามในอดีตมักถูกครอบงำด้วยแนวคิดของขงจื้อ คือ การทำหน้าที่เฉพาะภายในบ้าน เชื้อฟังก่อ เคารพสามี และลูกชาย แต่บทบาทหรือหน้าที่ของผู้หญิงเริ่มเปลี่ยนไปเมื่อพรรคคอมมิวนิสต์ได้ใช้วิธีกระตุ้นจิตสำนึกทางการเมืองของผู้หญิงโดยยกตัวอย่างของวีรสตรีในอดีตที่มีบทบาทในการทำสงครามกับกองทัพจีน เช่น สองพี่น้องตระกูลจิง (Hai Bà Trưng) หรือ บ่าเจี๋ยว (Bà Triệu) รวมถึงคำกล่าวของเวียดนามที่ว่า “เมื่อข้าศึกมาถึงบ้านผู้หญิงก็ต้องรบ” (Giặc đến nhà đàn bà cũng phải đánh) (มนทิรา ราโท, 2005 : 10) ดังนั้นในหน้าประวัติศาสตร์การต่อสู้กับผู้รุกรานจากภายนอกของชาวเวียดนาม เราจึงเห็นภาพผู้หญิงเวียดนามแสดงบทบาท/เคลื่อนไหวทางการเมืองไปพร้อมๆ กับผู้ชาย และมีส่วนร่วมในการปลดปล่อยประเทศจากอาณานิคมฝรั่งเศสตลอดจนมีส่วนร่วมต่อสู้ปฏิวัติเพื่อปลดปล่อยประเทศจากสหรัฐอเมริกาหรือกล่าวได้ว่าการปกครองของสหรัฐอเมริกาและรัฐบาล “หุ่นเชิด” ชุดต่างๆ ในเวียดนามได้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เห็นงานศึกษาเกี่ยวข้องกับผู้หญิงเวียดนามอีกครั้ง

ตัวอย่างวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาเรื่องการต่อสู้ของนักโทษการเมืองหญิง โดยเป็นผลงานของ Nguyễn Thị Hiền Linh (1998 และ 2004) ทั้ง 2 เล่ม เล่มแรกเป็นวิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาขบวนการต่อสู้ของนักโทษการเมืองหญิงที่โกนด้าว ช่วงปี 1954-1975 ส่วนเล่มที่สองเป็นวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก ศึกษาถึงขบวนการต่อสู้ของนักโทษทางการเมืองหญิงตามที่คุมขังต่างๆ ในเขตภาคใต้ ช่วงปี 1954-1975 เช่นกัน โดยวิทยานิพนธ์ทั้งสองเล่มชี้ให้เห็นว่า สถานที่คุมขังนักโทษทางการเมืองมีตั้งแต่ยุคฝรั่งเศสปกครองเวียดนามและถูกสร้างเพิ่มขึ้นอีกในยุคสมัยสหรัฐอเมริกาและรัฐบาล “หุ่นเชิด” ปกครองภาคใต้ โดยการต่อสู้ของนักโทษการเมืองหญิงอยู่ภายใต้การชี้นำของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามรวมถึงการต่อสู้หรือเสนอ

ข้อเรียกร้องต่าง ๆ ต้องสร้างสรรค์ และสอดคล้องกับสถานการณ์ ณ ห้วงเวลานั้นไปจนถึงการกำหนดรูปแบบให้เหมาะสม อาทิ ต่อต้านการสอนให้กล่าวร้ายคอมมิวนิสต์ และในปี 1969 เมื่อพวกเขอทราบข่าวว่าโฮจิมินห์เสียชีวิต ตามสถานที่คุมขังต่าง ๆ ได้รวมตัวกันเรียกร้องให้ตั้งโต๊ะเคารพศพหลุมโฮจิมินห์ ข้อเรียกร้องดังกล่าวประสบผลสำเร็จมากที่สุดคือที่ Chí Hoa เพราะที่นี่ได้รับอนุญาตให้ตั้งโต๊ะเคารพศพโฮจิมินห์เป็นเวลา 3 วัน ต่อมาในปี 1969-1973 พรรคมีส่วนชี้นำให้นักโทษการเมืองหญิงเหล่านั้นต่อสู้เพื่อเรียกร้องสิทธิในการดำรงชีพ ประชาธิปไตย ตลอดจนถึงเรียกร้องให้ปฏิบัติตามสนธิสัญญาปารีสปี 1973 เป็นต้น โดยศึกษาผ่านเอกสารของคณะกรรมการพรรคระดับจังหวัดในจังหวัดต่าง ๆ ซึ่งเคยเป็นสถานที่คุมขังนักโทษหญิง ข้อมูลเหล่านั้นยังสะท้อนถึงรูปแบบการต่อสู้ของนักโทษหญิงในจังหวัดนั้น ๆ อีกด้วย

ตัวอย่างงานศึกษาบทบาทกรรมกรหญิงเวียดนามเป็นผลงานของ Trần Xuân Thảo (2000) ให้ภาพการต่อสู้ของกรรมกรหญิงเขตไซ่ง่อน-ซาอิดิงห์ ช่วงปี 1954-1975 โดยชี้ว่าไซ่ง่อนขณะนั้นเป็นศูนย์กลางของภาคอุตสาหกรรมที่ใหญ่ที่สุดในเขตภาคใต้ของเวียดนาม การปกครองของสหรัฐอเมริกาและรัฐบาล “หุ่นเชิด” โดยการเกณฑ์แรงงานชายไปเป็นทหาร ส่งผลให้จำนวนกรรมกรหญิงและผู้ใช้แรงงานเด็กเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะในโรงงานทอผ้า ความไม่เป็นธรรมที่พวกเขาได้รับนำมาซึ่งการต่อต้านรัฐบาล ขณะเดียวกันการต่อสู้ดังกล่าวยังได้รับการสนับสนุนจากองค์กรหญิงกลุ่มอื่น ๆ ด้วย

นอกจากนี้ยังมีวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาบทบาทของผู้หญิงในเมืองภาคใต้ในภาพรวมในงานของ Nguyễn Thị Phương Yến (2005) แบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ช่วง ช่วงแรกปี 1954-1965 และช่วงที่สอง ปี 1965-1975 โดยอาศัยการเปลี่ยนยุทธศาสตร์ต่อสู้ของสหรัฐอเมริกาเป็นเกณฑ์การแบ่ง ข้อค้นพบของวิทยานิพนธ์กล่าวว่าช่วงแรก ขบวนการต่อสู้ของผู้หญิงยังคงมีขนาดเล็กหลัก ๆ เป็นขบวนการเรียกร้องเพื่อการดำรงชีพและประชาธิปไตย อาทิ เรียกร้องให้รัฐบาลแก้ไขปัญหามิมีงานทำ การปฏิรูปที่ดิน เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ผู้เข้าร่วมยังคงเป็นกลุ่มกรรมกร/แรงงานหญิง แม่คำ เจ้าของห้างร้าน รูปแบบการต่อสู้เช่น จัดประชุม ประท้วง ยื่นข้อเสนอ ฯลฯ ขณะที่การต่อสู้ช่วงหลัง แสดงจุดยืน

ทางการเมืองมากขึ้น เมื่อสหรัฐอเมริกาถ่ายทอดศาสตร์สงครามจำกัด/ท้องถิ่นมาใช้ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในเขตเมืองต่างๆ โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ เมื่อระบบเศรษฐกิจในภาพรวมของเวียดนามภาคใต้ต้องพึ่งพาสหรัฐอเมริกามากขึ้น ส่งผลให้อุตสาหกรรมในครัวเรือนได้รับผลกระทบ ตามด้วยการล่มสลายของหัตถกรรมพื้นบ้าน จึงเกิดการจัดตั้งองค์กรผู้หญิงเพื่อเคลื่อนไหวทางการเมือง อาทิ สมาคมสตรีเวียดนาม (1966) ขบวนการปกป้องวัฒนธรรมแห่งชาติ ขบวนการต่อต้านการก่อการร้าย ต่อต้านการสังหารหมู่ เป็นต้น ส่งผลให้ผู้หญิงกลุ่มต่างๆ อาทิ ปัญญาชน นักเรียน นักศึกษา แม่ชี ฯลฯ ได้มีส่วนร่วมต่อสู้ทางการเมืองอย่างเปิดเผยและปรากฏรูปแบบของการต่อสู้ที่หลากหลายกว่าเดิม อาทิ การจัดประชุมสัมมนา การปราศรัยบนเวที การเขียนบทกวีโจมตี รวมถึงการสวดมนต์และภาวนา

บทบาทของทหารและประชาชนในสงครามต่อสู้สหรัฐอเมริกา

วิทยานิพนธ์จำนวนหนึ่งให้ภาพการต่อสู้สหรัฐอเมริกาของทหารและประชาชนในภาพรวม โดยการต่อสู้ของกลุ่มคนดังกล่าวถูกนำเสนอในรายพื้นที่ ตัวอย่างงานศึกษาที่เน้นพื้นที่ภาคใต้ อาทิ งานของ Nguyễn Huru Nguyễn (1994) กล่าวถึงรูปแบบของสงครามประชาชนที่ลองอาน (ภาคใต้ตอนกลาง) ช่วงปี 1960-1975 โดยต้องการชี้ให้เห็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการต่อสู้กับ 3 ยุทธศาสตร์ที่สหรัฐอเมริกานำมาใช้ อาทิ ยุทธศาสตร์สงครามพิเศษ ยุทธศาสตร์สงครามจำกัด/ท้องถิ่น และยุทธศาสตร์ทำให้เป็นสงครามเวียดนาม ประชาชนของจังหวัดสามารถจัดตั้งกองกำลังติดอาวุธได้ค่อนข้างรวดเร็ว และเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างเข้มแข็งสามารถเอาชนะยุทธศาสตร์สงครามพิเศษได้ในช่วงปี 1964-1965 รวมถึงมีส่วนร่วมปลดปล่อยไซ่ง่อนในยุทธวิธีโฮจิมินห์ในปี 1975 เป็นต้น ยังมีวิทยานิพนธ์ที่นำเสนอคล้ายกับงานของ Nguyễn Huru Nguyễn เพียงเปลี่ยนพื้นที่ของการศึกษา เช่นงานของ Phan Văn Nê (1999) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนอำเภอกายหลั่ย-หมีธอ ช่วงปี 1954-1975 ส่วนวิทยานิพนธ์ของ Truong Minh Nhut (1996) เขาเลือกศึกษาพื้นที่รอบนอกภาคใต้ฝั่งตะวันตกของไซ่ง่อน-ชาดิงห์ ช่วงปี 1954-1975 ลักษณะพิเศษของพื้นที่แห่งนี้คือเป็นเขตชนบทติดกับสามเหลี่ยม

ปากแม่น้ำโขงรวมถึงการเป็นพื้นที่ลุ่มต่ำส่งผลให้รูปแบบการต่อสู้ของผู้คนแถบนี้ปรากฏในรูปแบบสงครามกองโจร การมีส่วนร่วมในปี 1960-1967 คือการกบฏติดอาวุธ เข้าร่วมเหตุการณ์ด่งเขย เมื่อมีการนำเอานโยบายแห่งชาติจัดตั้งหมู่บ้านยุทธศาสตร์มาใช้ ใจดังห์เสียมให้ความสำคัญกับหลายจังหวัดที่อยู่รอบนอก ไช่งอน-ชาดิงห์ เพื่อจัดตั้งเป็นหมู่บ้านยุทธศาสตร์ ซึ่งประชาชนแถบนี้ร่วมมือกันต่อต้านในหลายรูปแบบ เข้าร่วมต่อต้านนโยบายสหรัฐอเมริกาที่ต้องการทำให้ภาคใต้สงบในช่วงปี 1970-1975 และเตรียมความพร้อมเพื่อโจมตีไช่งอนปี 1975 พบว่าแม้พื้นที่ดังกล่าวจะไม่สามารถจัดตั้งหน่วยงาน/องค์กร ไม่มีกองกำลังของตัวเอง เช่น สมรภูมিরบอื่นๆ (เขตเอกราช/เขตปลดปล่อย) แต่พื้นที่นี้ได้กลายเป็นฐานทัพและเป็นแนวหลังให้กับกองกำลังอื่นๆ ที่อยู่ในเขตเมือง

นอกจากนี้ยังมีตัวอย่างวิทยานิพนธ์ที่มุ่งเสนอภาพของประชาชนร่วมกันต่อสู้กับสหรัฐอเมริกาและรัฐบาล “หุ่นเชิด” ในเหตุการณ์ด่งเขยซึ่งมีถึง 3 ชิ้นเป็นผลงาน Nguyễn Xuân Năng(Nd) ศึกษาภาพรวมของด่งเขยในภาคใต้ในปี 1960 ขณะที่ Trần Quỳnh Cư (1996) มุ่งอธิบายความสำเร็จของการก่อกบฏของมวลชนในพื้นที่เบ็นแจ (Bến Tre) ช่วงปี 1960 เช่นเดียวกัน ตามมาด้วยวิทยานิพนธ์ของ Lâm Quang Láng (1997) มุ่งให้ภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนจังหวัดอาแนซาง (ภาคใต้ตอนกลาง ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวเวียดนาม 90% ชาวเขมรและชาวจาม) ช่วงปี 1960-1961 ความพ่ายแพ้ของฝ่ายสหรัฐอเมริกาและใจดังห์เสียมในเหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลให้สหรัฐอเมริกาปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์การต่อสู้ของตนในเวียดนามใต้ใหม่ นอกจากนี้ยังมีงานของ Trương Hoàng Trương (2005) มุ่งเน้นไปที่การต่อสู้ทางการเมืองของประชาชนไช่งอน-ชาดิงห์ช่วงปี 1969-1975 และ Ngô Quang Ty (1996) ศึกษาเรื่องการโจมตีครั้งใหญ่ของทหารและประชาชนไช่งอน-ชาดิงห์ในยุทธวิธีโฮจิมินห์ ซึ่งเป็นการต่อสู้ครั้งสุดท้ายก่อนที่จะได้รับชัยชนะ ส่วน La Thị Hương Xuân (1997) ศึกษาบทบาทของประชาชนพื้นที่เกี่ยวเนื่องที่ร่วมกันต่อต้านยุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกาช่วงปี 1969-1975 รวมถึงผลงานของ Lê Thị Ngọc Trinh (2005) มุ่งเน้นอธิบายการมีส่วนร่วมของทหารและประชาชนจังหวัดเพือกถ่านห์ ในการต่อสู้กับกองทัพ

สหรัฐอเมริกาในช่วงปี 1961-1966 โดยพื้นที่ดังกล่าวเป็นจังหวัดที่ถูกตั้งขึ้นเฉพาะกิจในช่วงรัฐบาลโง่ดิ่งห์เสียม ปัจจุบันไม่ปรากฏอยู่ในแผนที่เวียดนามแต่ถูกรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของจังหวัดบิन्हเซือง (ภาคใต้ฝั่งตะวันออก) ส่วนกองกำลังต่อสู้ของจังหวัดนี้หลักๆ คือกองกำลังติดอาวุธและกองทัพบก เนื่องจากพื้นที่มีขนาดเล็ก จำนวนชาวนาจิงมีไม่มาก โดยสหรัฐอเมริกาเคยใช้พื้นที่นี้จัดตั้งเป็นหมู่บ้านยุทธศาสตร์วิทยานิพนธ์เล่มดังกล่าว ศึกษาผ่านเอกสารพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามปี 2003 เกี่ยวกับแถลงการณ์พรรคฉบับสมบูรณภาค 15-27 และใช้เอกสารฝ่ายสาธารณรัฐเวียดนาม เป็นรายงานกิจกรรมของจังหวัด รวมถึงคำบอกเล่าของคนในพื้นที่

ยังมีตัวอย่างวิทยานิพนธ์ของ Huynh Thị Liêm (1998 และ 2006) 2 เรื่องแรกมุ่งศึกษาการต่อสู้ของประชาชนอำเภอโจวทันท (จังหวัดชงแบ) ยุคที่สหรัฐอเมริกาทำยุทธศาสตร์ทำให้เป็นสงครามเวียดนามมาใช้ปี 1969-1973 ขณะที่อีกเรื่อง มุ่งศึกษาขบวนการต่อสู้และต่อต้านทำลายหมู่บ้านยุทธศาสตร์ในพื้นที่ภาคใต้ฝั่งตะวันออกปี 1961-1965 (ครอบคลุมพื้นที่บิन्हลอง เพื่อกลอง เตยนิन्ह บิन्हเซือง เบียนฮว่า ลองคานห์ หวุงเต่า และไซ่ง่อน-ซาติงห์ เป็นต้น) แบ่งการศึกษาเป็น 2 ช่วง ช่วงแรก ปี 1961-1963 ต่อสู้แผนการ Staley-Taylor (E. Staley/Maxwell Taylor) เพื่อทำให้ภาคใต้สงบภายใน 18 เดือน และช่วงที่สอง ปี 1964-1965 แผนการ Jonhson-McNamara ยังคงดำเนินยุทธศาสตร์สงครามพิเศษแต่ใช้ความรุนแรงมากกว่าเดิม และทำควบคู่ไปกับการเพิ่มสงครามทำลายภาคเหนือ รูปแบบการต่อสู้ของทหารและประชาชนสองช่วงเวลาจึงมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ปี 1961-1963 รูปแบบการต่อสู้เริ่มจากการต่อต้านการรวมคนไปจนถึงทำลายการล้อมรั้ว ควบคุมไม่ให้ฝ่ายศัตรูจัดตั้งหมู่บ้านยุทธศาสตร์ได้ ปี 1964-1965 การต่อสู้อยู่ภายใต้การชี้นำของพรรค รูปแบบการต่อสู้จึงมีความหลากหลาย ในแนวทาง 3 ประสาน คือ ทหาร การเมืองและการโฆษณาชวนเชื่อ ดำเนินไปทั่วทั้ง 3 เขตยุทธศาสตร์คือ เขตชนบท เขตเมือง และเขตป่าเขา ร่วมกับขบวนการต่อสู้ทางการเมืองของทุกชนชั้นในเขตเมืองไซ่ง่อน-เจอะเล็น และเขตเมืองของภาคใต้ฝั่งตะวันออก ช่วยทำให้ยุทธศาสตร์สงครามพิเศษของสหรัฐอเมริกาพ่ายแพ้ไป ส่วนผลงานของ Nguyễn Đức Hòa (2008) มุ่งเสนอภาพการต่อสู้ของทหารและประชาชนภาคใต้ในช่วงที่สหรัฐอเมริกานำอาวุธเคมีมาใช้ระหว่างปี 1962-1972

บทบาทของทหารและประชาชนโดยรวมยังถูกนำไปใช้อธิบายถึงการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ภาคกลางเช่นเดียวกัน อาทิ วิทยานิพนธ์ของ Nguyễn Tiễn Lục (2008) เน้นให้ภาพการต่อสู้ของผู้คนจังหวัด กว่างจี พื้นที่แห่งนี้มีความสำคัญในแง่ยุทธศาสตร์การทำสงครามเนื่องจากเป็นเขตแดนเชื่อมต่อระหว่างภาคเหนือและภาคใต้ ตามข้อตกลงเจนีวาใช้เส้นขนานที่ 17 เป็นเส้นแบ่งเขตแดนทางทหารชั่วคราว (บริเวณแม่น้ำ Bén Hải ในจังหวัดกว๋างจี) ส่งผลให้คนในพื้นที่ถูกแบ่งเป็น 2 ส่วนเช่นกัน โดยศึกษาผ่านเอกสารงานวิจัยทางประวัติศาสตร์ของพรรคระดับท้องถิ่น อาทิ เอกสารของคณะกรรมการบริหารพรรคกว๋างจี เอกสารของหน่วยงานตำรวจจังหวัดกว๋างจี นอกจากนี้ยังได้ข้อมูลจากพิพิธภัณฑ์ของจังหวัดซึ่งให้ภาพประชาชนรวมตัวกันยื่นหนังสือถึงสหรัฐอเมริกาและโง่ดิงห์เลียม เพื่อให้มีการปฏิบัติตามข้อตกลงเจนีวา และให้ภาพประชาชนจังหวัดรวมตัวกันทำลายหมู่บ้านยุทธศาสตร์ เป็นต้น ยังมีตัวอย่างวิทยานิพนธ์ของ Lê Văn Dục (2007) ศึกษาขบวนการต่อสู้ในเมืองเว้ช่วงปี 1965-1968 หมายถึงการต่อสู้ช่วงที่สหรัฐอเมริกานำยุทธศาสตร์สงครามท้องถิ่น/สงครามจำกัดมาใช้ ผู้เข้าร่วม อาทิ กองกำลังยุวชนนักเรียน นักศึกษา กรรมกร ผู้ประกอบการ พระ เจ้าหนัที่รัฐ ฯลฯ ขณะที่ Nguyễn Hữu Lạc (2004) ศึกษาขบวนการต่อสู้ในเมืองเว้ช่วงปี 1969-1973 เป็นช่วงที่สหรัฐอเมริกานำยุทธศาสตร์ทำให้เป็นสงครามเวียดนามมาใช้ ความหมายคือ “เปลี่ยนสีผิวของผู้เสียชีวิต” เป้าหมายของการต่อสู้ที่น่าสนใจเช่น ให้สหรัฐอเมริกาถอนทหารออกจากเวียดนาม ให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชน รวมประเทศเป็นเอกภาพ โดยผลงาน 2 เล่มเป็นการศึกษาต่อยอดซึ่งกันและกัน เพื่อให้เห็นภาพพัฒนาการของการต่อสู้กับสหรัฐอเมริกาของคนในพื้นที่ นอกจากนี้ยังมีวิทยานิพนธ์ของ Vũ Tất Đạt (2007) ที่มุ่งศึกษาการต่อสู้ของทหารและประชาชนเว้ (อยู่ห่างจากเส้นขนานที่ 17 ราว 100 กิโลเมตรไปทางทิศใต้) เฉพาะช่วงเหตุการณ์รุกครั้งใหญ่ในเทศกาลเต็ต (ตรุษเวียดนาม) ปี 1968 โดยสะท้อนภาพคนในพื้นที่ปฏิบัติการต่อสู้ตลอด 25 วัน 25 คืน (31 มกราคม-24 กุมภาพันธ์ 1968) จนสามารถยึดครองและทำการปลดปล่อยในบางพื้นที่โดยเฉพาะในเขตเมืองและเขตชนบทรอบนอกได้ เขาศึกษาผ่านเอกสารของพรรค เช่น แถลงการณ์ของพรรคของคณะกรรมการเว้

ร่วมกับ แดงการณ์ของคณะกรรมการเขตและคณะกรรมการเขตทหารไว้ ส่วนใหญ่เป็นมติและรายงานช่วงทำสงครามกับสหรัฐอเมริกา นอกจากนี้ยังใช้ผลงานของประธานโฮจิมินห์

พื้นที่ภาคเหนือ แม้จะเป็นเขตปลดปล่อยอย่างสมบูรณ์ตั้งแต่ปี 1954 ขณะเดียวกันเพื่อปลดปล่อยภาคใต้ให้ได้รับเอกราช โฮจิมินห์จึงให้ความสำคัญในเรื่องการสร้างเส้นทางคมนาคมขนส่ง (Giao thông vận tải) ในภาคเหนือเพื่อเป็นแนวหลังสำหรับการลำเลียงความช่วยเหลือเข้าไปในภาคใต้ ขณะที่สหรัฐอเมริกา ก็พยายามทำลายเส้นทางคมนาคมทั้งทางบกและทางทะเลดังกล่าว ตัวอย่างวิทยานิพนธ์ของ Bùi Thị Thu Hương (2008) เน้นศึกษาถึงความสำคัญของการต่อต้านสงครามทำลายภาคเหนือครั้งที่ 1 ของสหรัฐอเมริกาช่วงปี 1965-1968 โดยเน้นเฉพาะการปกป้องเส้นทางคมนาคมขนส่ง Ngã Ba Đồng Lộc (จังหวัดท่าดินห์) เส้นทางดังกล่าวค่อนข้างมีความสำคัญในแง่การเป็นเส้นทางลำเลียงความช่วยเหลือจากแนวหลังภาคเหนือลงสู่ภาคใต้ไปยังสมรภูมิลาว นอกจากนี้ยังมีผลงานของ Phạm Thị Thủy Nga (2008) ศึกษาถึงความสำคัญของการสร้างเส้นทางลำเลียงอาวุธผ่านเส้นทางโฮจิมินห์ทางทะเลเพื่อเข้าไปช่วยเวียดนามใต้ ถึงแม้ไม่ได้ให้ภาพการทำสงครามของผู้คนแต่ก็สะท้อนภาพยุทธศาสตร์การทำสงครามของฝ่ายเวียดนามเหนือเป็นอย่างดี โดยศึกษาผ่านเอกสารของกรรมการกลางพรรค เอกสารของคณะกรรมการกลางทหาร และเอกสารของกระทรวงกลาโหม เป็นต้น

บทบาทของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม

การเคลื่อนไหวต่อสู้กับสหรัฐอเมริกาเป็นหน้าที่หลักของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามนอกจากพรรคจะต้องเป็นผู้ชี้นำมวลชนต่อสู้ภายในประเทศ เพื่อช่วยเหลือปลดปล่อยเขตภาคใต้แล้วภาคเหนือยังได้สถาปนารัฐบาลปฏิวัติเฉพาะกาลสาธารณรัฐเวียดนามใต้ขึ้นในวันที่ 6 มิถุนายน 1969 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเคลื่อนไหวทางการเมืองระหว่างประเทศ หาเสียงสนับสนุนจากทั่วโลก อาทิประเทศสังคมนิยม ประเทศตะวันตกและโดยเฉพาะประชาชนอเมริกันหัวก้าวหน้า การศึกษาดังกล่าวพบในวิทยานิพนธ์ของ Đỗ Thị Lan Hương (2004) นอกจากนี้ยังมีงานของ Phan Thị

Xuân Yên (2006) มุ่งศึกษาถึงกิจกรรมและบทบาทของคณะกรรมการกลางเอกภาพ (Ban thống nhất trung ương) ในสงครามต่อสู้สหรัฐอเมริกาช่วยชาติช่วงปี 1954-1975 หน่วยงานดังกล่าวมีบทบาทในการติดตามสถานการณ์ และเสนอความคิดเห็นให้กับรัฐบาลเพื่อชี้แนะการดำเนินงานปฏิวัติในภาคใต้ และช่วยภาคใต้พัฒนากองกำลังปฏิวัติ ออกหนังสือพิมพ์ สร้างสื่อกระจายเสียง นอกจากนี้ยังมีบทบาทในการคัดเลือกนักศึกษาจากภาคใต้ไปศึกษาต่อระดับมหาวิทยาลัย (ตรี โท เอก) ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อกลับมาช่วยประเทศต่อไป

บทบาทของกลุ่มหรือองค์กรอื่น ๆ

นอกจากความพยายามสร้างประวัติศาสตร์ในการมีส่วนร่วมของทหารและประชาชนเวียดนามดังที่เสนอไป 2 กลุ่มข้างต้นแล้ว การสำรวจยังพบความพยายามที่จะอธิบายถึงการมีส่วนร่วมของมวลชนกลุ่มอื่นๆ ในสังคมเวียดนาม อาทิ ชาวจีน กรรมกร(ภาพรวม) ปัญญาชน กลุ่มชาวพุทธ รวมถึงชนกลุ่มน้อย ตัวอย่างผลงานของ Phan Đình Dũng (2001) ศึกษาการต่อสู้ของกรรมกรจังหวัดด่งนาย Búi Văn toàn (2007) ศึกษาประเด็นการต่อสู้ด้วยอาวุธของสหชาวจีนเขตไซ่ง่อน-ซาตั้งห์ปี 1968-1969 ส่วน Phạm Thị Quỳnh Dao (2004) ศึกษาเรื่องขบวนการพุทธศาสนาภาคใต้ของเวียดนามปี 1966 โดยวิเคราะห์ให้น่าสนใจว่าการต่อสู้ของพุทธศาสนิกชนในปี 1966 แตกต่างจากการต่อสู้ปี 1963 ซึ่งมีเพียงคำขวัญการต่อสู้เพื่อสร้างความเสมอภาคเรื่องการนับถือศาสนา (พุทธกับคริสต์) แต่ปี 1966 ถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญ และเริ่มปรากฏคำขวัญการต่อสู้โดยมีเป้าหมายทางการเมืองมากขึ้น อาทิ ประเทศเวียดนามของชาวเวียดนาม Yankees go home (ความหมายคือให้สหรัฐอเมริกาถอนทหารออกไป) ปัญหาเวียดนามต้องให้ชาวเวียดนามเป็นผู้แก้ไข ขบวนการของกลุ่มดังกล่าวแม้จะไม่ประสบผลสำเร็จในการต่อสู้เนื่องจากถูกปราบปรามอย่างหนักแต่ได้ให้ความหมายแก่ประวัติศาสตร์เวียดนาม นอกจากนี้ยังมีวิทยานิพนธ์ที่การกล่าวถึงการมีส่วนร่วมต่อต้านสหรัฐอเมริกาของชนกลุ่มน้อยในอำเภอเฮืองฮว่า จังหวัดกว๋างจิ โดยเป็นผลงานของ Hoàng Tiển Dũng (2003) ศึกษาผ่านเอกสารของอำเภอและจังหวัด และบันทึกความทรงจำ

เขากล่าวว่าชนกลุ่มน้อยบราซิลเกี้ยว และตาโดยได้เข้าร่วมต่อต้านยุทธศาสตร์สงครามพิเศษ (1961-1965) ยุทธศาสตร์สงครามท้องถิ่น (1965-1968) เข้าร่วมต่อต้านการทำให้เป็นสงครามเวียดนาม (1969-73) และเตรียมการเพื่อร่วมปลดปล่อยภาคใต้ และตัวอย่างงานของ Hò Sơn Diệp (2006) ศึกษาเรื่องปัญญาชนภาคใต้ในสงครามต่อต้านผู้รุกราน (1945-1975) โดยมากเป็นการต่อสู้ทางการเมือง อาทิ ปี 1954-1960 กลุ่มปัญญาชนเข้าร่วมต่อสู้เรียกร้องให้ปฏิบัติตามข้อตกลงเจนีวาต่อต้านนโยบายกล่าวร้ายและปราบปรามคอมมิวนิสต์ รวมถึงต่อต้านกฎหมาย 10/59 ปี 1961-1965 ช่วงยุทธศาสตร์สงครามพิเศษ พวกเขาต่อสู้เรียกร้องสิทธิเสรีภาพ ประชาธิปไตย ปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น มีสันติภาพ มีความเป็นกลาง เรียกร้องสิทธิในการตัดสินใจด้วยตนเอง ปี 1965-1972ต่อต้านสหรัฐอเมริกา-เหงวียนวันเกี้ยวต่อต้านวัฒนธรรมที่เสื่อมทราม และปกป้องวัฒนธรรมของชนชาติเวียดนาม รวมถึงเรียกร้องให้มีการรวมประเทศ ช่วงปี 1973-1975ต่อต้านให้ปฏิบัติตามสนธิสัญญาปารีส ยุติสงคราม ให้มีการรวมประเทศ ช่วยสร้างแนวหลังเพื่อเตรียมการโจมตีครั้งใหญ่ในฤดูใบไม้ผลิ 1975 นอกเหนือจากนี้ยังมีผลงานศึกษาในหัวเรื่องการต่อสู้ของกองทัพเขต 10 ระหว่างปี 1962-1971 ซึ่งเป็นผลงานของ Trần Thị Lan (2008) เป็นต้น

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่าการนำเสนอภาพประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์เวียดนาม-สหรัฐอเมริกาตลอดช่วงปี 1954-1975 ในวิทยานิพนธ์ถูกนำเสนอในมิติของความขัดแย้ง รวมถึงเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่ปกติ ผ่าน “วาทกรรมของการต่อสู้และการทำสงครามระหว่างสองชนชาติ” โดยอธิบายผ่านเอกสารราชการของพรรคส่วนกลาง ท้องถิ่นและระดับจังหวัด แม้จะเนื่องด้วยบริบทแห่งยุคสมัยก็ตาม นอกจากนี้แล้วในวิทยานิพนธ์แทบจะทุกเล่มจะต้องมีการวางโครงเรื่องเพื่อนำเสนออย่างน้อยในสามประเด็นหลัก **ประเด็นแรก** จะต้องกล่าวถึงประเด็นความรักชาติรวมถึงบทบาทการต่อสู้/ต่อต้านผู้รุกรานของบรรพบุรุษ อาทิ วีรกรรมของผู้หญิงในยุคที่ต้องต่อสู้กับชาติจีน กลุ่มกรรมกรที่ต่อสู้กับฝรั่งเศส รวมถึงการต่อสู้ของผู้คนในแต่ละพื้นที่ ก่อนการเข้ามาของสหรัฐอเมริกา สิ่งเหล่านี้ น่าจะสะท้อนให้เห็นถึงการพยายามสร้างประวัติศาสตร์ของผู้ผลิต (histories of

producers)/หรือประวัติศาสตร์ประชาชน (histories of people) ตามคำอธิบายในแบบสังคมนิยมและการสร้างความเป็นผู้กล้าให้แก่บรรพบุรุษชาวเวียดนามทั้งหญิงและชายที่ “ไม่เคยเพิกเฉย” เมื่อถูกรุกรานจากศัตรูภายนอก **ประเด็นที่สอง** จะต้องกล่าวถึงนโยบายของสหรัฐอเมริกาและรัฐบาล “หุ่นเชิด” ในยุคสมัยต่างๆ ที่ (แน่นอน) ย่อมไม่เป็นธรรม จึงส่งผลให้เกิดการลุกขึ้นต่อต้านจากมวลชนชาวเวียดนาม **ประเด็นที่สาม** จะต้องกล่าวถึงนโยบายของพรรคส่วนกลาง ไหลลงไปถึงในระดับจังหวัดและท้องถิ่น ที่มีส่วนชี้นำการต่อสู้ของคนกลุ่มต่างๆ ในหลากหลายรูปแบบด้วย ฯลฯ จะเห็นได้ว่าการวางโครงเรื่องให้มีรูปแบบของการนำเสนอดังกล่าว ไม่เพียงเป็นการย้ำภาพลักษณ์ให้สหรัฐอเมริกาคือ “ศัตรูร้าย หมายเลข 1” แล้ว ขณะเดียวกันยังเป็นการกระตุ้นจิตสำนึกของคนในชาติให้รู้สึกถึงการหวงแหนในอธิปไตยหมายรวมถึงการเป็นเจ้าของประเทศที่ถูกต้องด้วย อีกทั้งยังอาจเป็นกลวิธีที่แยบคายของพรรค เพื่อให้สอดคล้องกับคำอธิบายที่ว่าภายใต้การชี้นำของพรรคที่ผ่านมาเป็นสิ่งที่เหมาะสมและถูกต้อง อย่างไรก็ตาม **ประเด็นที่**ถูกนำเสนอในวิทยานิพนธ์เหล่านั้น แม้จะยังไม่ปรากฏข้อถกเถียงที่หลากหลาย มากไปกว่าเป็นการอธิบายถึงบทบาทของมวลชนทุกชนชั้นผู้มีส่วนร่วมในการสร้างประวัติศาสตร์ชาติผ่าน “วาทกรรมการต่อสู้และการทำสงคราม” แล้ว ในขณะเดียวกันคำตอบหรือคำอธิบายเหล่านั้นกลับช่วยให้เราเห็นแนวทางการเขียนประวัติศาสตร์นิพนธ์ของประเทศเพื่อนบ้านในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงเช่นเวียดนามได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น โดยผ่านมุมมองของ “คนใน” และจากเอกสารของ “คนใน” นั่นเอง

2.3) ความสัมพันธ์เวียดนาม-สหรัฐอเมริกาปี 1975-2000

การที่สหรัฐอเมริกาเข้ามาปฏิบัติการทำสงครามรุกรานเวียดนามยาวนานกว่าสองทศวรรษ ได้นำมาซึ่งรอยร้าวในความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามและสหรัฐอเมริกาอย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังกล่าวได้ว่า ผลของสงครามยังได้สร้างความเสียหายอันหนักหน่วงแก่ประเทศและประชาชนเวียดนามด้วย ดังจะเห็นได้จากสถานภาพความรู้ของนักศึกษาเวียดนามส่วนใหญ่มักให้น้ำหนักความสนใจไปที่ประเด็นการทำสงครามต่อสู้กับสหรัฐอเมริกา (เพื่อช่วยชาติ) ขณะเดียวกัน

การผลิตสร้างชุดความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์เวียดนาม-สหรัฐอเมริกาหลังปี 1975 เป็นต้นมา ได้สะท้อนให้เห็นมุมมองทางวิชาการของนักวิจัยชาวเวียดนามที่มีต่อความสัมพันธ์ของสองประเทศเปลี่ยนไป อันเป็นผลมาจาก นโยบายโดยฝ่ายของเวียดนามในปี 1986 ถูกตอกย้ำผ่านมติที่ 13 โดยกระทรวงการเมืองด้านการต่างประเทศ (1988) และในคราวประชุมสมัชชาแห่งชาติพรรคคอมมิวนิสต์ครั้งที่ 7 (1991) และครั้งที่ 8 (1996) รวมถึงเหตุการณ์ล่มสลายของลัทธิสังคมนิยมยุโรปตะวันออกและสหภาพโซเวียต (1989-1991) ทั้งหมดที่กล่าวมาล้วนอยู่ภายใต้บริบททางการเมือง สังคม เศรษฐกิจในยุคหลังโดยฝ่าย ส่งผลให้เวียดนามกำหนดแนวนโยบายการเมืองรวมทั้งนโยบายการต่างประเทศของตนใหม่ ดังนั้นการปรับปรุงความสัมพันธ์กับสหรัฐอเมริกาจึงเริ่มก่อตัวขึ้นท่ามกลางบริบทดังกล่าว สัญญาณอันดีเริ่มเกิดขึ้นเมื่อสหรัฐอเมริกาประกาศยกเลิกมาตรการคว่ำบาตรเวียดนามซึ่งมีที่มาจาก “ปัญหาแกมพูชา” จากนั้นไม่นานนักจึงเกิดการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการของสองประเทศในปี 1995 นับจากนั้นเป็นต้นมายังผลให้พัฒนาการความสัมพันธ์มีแนวโน้มดีขึ้นเรื่อยๆ จวบจนกระทั่งปัจจุบันทั้งนี้ทั้งนั้นยังมีปัจจัยอื่นแฝงนั่นคือเพื่อการทานอำนาจของจีนและสหรัฐอเมริกาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวโยงกับผลประโยชน์ของเวียดนามในทะเลจีนใต้

ตัวอย่างวิทยานิพนธ์ที่สะท้อนภาพความสัมพันธ์เวียดนาม-สหรัฐอเมริกา ช่วงเวลานี้สำรวจพบเพียง 2 เล่ม โดยเล่มแรกเป็นผลงานของ Pham Thi Ngoc Thu (1997) เน้นอธิบายถึงความพยายามในการปรับความสัมพันธ์ขึ้นปกติระหว่างเวียดนามและสหรัฐอเมริกาภายหลังเวียดนามรวมประเทศ (1975) จนถึงก่อนจะมีการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการระหว่างสองประเทศอีกครั้ง (1995) โดยเวียดนามตระหนักถึงอุปสรรคสำคัญในการปรับความสัมพันธ์นั่นคือ “ปัญหาแกมพูชา” ที่ทำให้สหรัฐอเมริกาปฏิเสธสถาปนาความสัมพันธ์กับเวียดนาม และน่านโยบาย 3 ไม่มาใช้กับเวียดนาม (Chính sách 3 không) กล่าวคือ ไม่มีความสัมพันธ์ทางการทูต ไม่ค้าขาย และไม่ให้ความช่วยเหลือ (น.88) และโน้มน้าวใจให้ประเทศยุโรปตะวันตก จีน อาเซียน และองค์กรระหว่างประเทศอื่นๆ ห้ามส่งสินค้า

มายังเวียดนามรวมถึงการโดดเดี่ยวเวียดนาม ผลการศึกษายังพบว่าจุดเปลี่ยนสำคัญคือปี 1990 เมื่อเวียดนามปรับนโยบายของตนใหม่จึงส่งผลให้มีการยกเลิกมาตรการคว่ำบาตรโดยสหรัฐอเมริกาในปี 1994 จากนั้นจึงสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกันอย่างเป็นทางการอีกครั้ง และวิทยานิพนธ์ของ Lê Thiên Hương (2005) มุ่งศึกษาความสัมพันธ์เวียดนาม-สหรัฐอเมริกาในประเด็นความช่วยเหลือทางสังคม เพื่อฟื้นฟูความเสียหายภายหลังสงคราม ช่วงปี 1975-2000 ด้วยเวียดนามต้องการให้สหรัฐอเมริกาจ่ายค่าปฏิกรรมสงคราม ขณะที่สหรัฐอเมริกามีท่าทีเพิกเฉย ดังนั้นช่วงปี 1975-2000 จึงเป็นช่วงเวลาแห่งความร่วมมือและการต่อสู้เพื่อให้สหรัฐอเมริกาทำตามข้อเรียกร้อง อาทิ จัดทำโครงการแซนขาเทียม แก้ไขปัญหาสารพิษตกค้าง เช่น ฝนเหลือง รวมทั้งการถอดทุ่นระเบิด และการฟื้นฟูสภาพจิตใจภายหลังสงคราม เป็นต้น

2.4) กรอบคิด/ทฤษฎีที่ถูกนำมาใช้ในงานวิจัย

สถานภาพความรู้ว่าด้วยความสัมพันธ์เวียดนาม-สหรัฐอเมริกา กรณีศึกษาผ่านวิทยานิพนธ์ในเวียดนาม พบว่านักศึกษาเวียดนามส่วนใหญ่ใช้วิธีการอธิบายประวัติศาสตร์ภายใต้แนวคิดมาร์กซ์-เลนิน และแนวคิด/อุดมการณ์โฮจิมินห์ ความสำคัญของทั้งสองแนวคิดได้รับการกล่าวอ้างอย่างเป็นทางการในคราวประชุมสมัชชาแห่งชาติครั้งที่ 7 (1991) โดยพรรคมีมติให้บันทึกลงในคำแถลงการณ์และเพื่อเป็นระเบียบข้อบังคับของพรรค กล่าวคือ “พรรคนำลัทธิมาร์กซ์-เลนิน และอุดมการณ์โฮจิมินห์มาใช้เป็นอุดมการณ์พื้นฐานเพื่อเป็นเข็มทิศนำทางสำหรับการนำไปปฏิบัติ” (Đảng Cộng sản Việt Nam.(1991).Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ VII.Nxb. Sự thật : Hà Nội : 127 อ้างใน Bộ giáo Dục và Đào tạo,2006 : 9) ภายใต้กรอบคิดแรกคือ มาร์กซ์-เลนิน คงเป็นเรื่องที่เข้าใจไม่ยากนักสำหรับประเทศเวียดนามผู้เลื่อมใสบาแนวทางสังคมนิยมมาใช้ปกครองประเทศนับตั้งแต่มีการรวมประเทศอย่างเป็นทางการในปี 1975 ดังนั้นการอธิบายประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์เวียดนาม-สหรัฐอเมริกา ภายใต้แนวคิดดังกล่าว จึงเสี่ยงไม่ได้ที่จะต้องกล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ความขัดแย้ง การต่อสู้ รวมถึงการขึ้นำโดยพรรคคอมมิวนิสต์เพื่อให้ได้มาซึ่งชัยชนะเหนือสหรัฐอเมริกา

ส่วนความหมายของ “อุดมการณ์/แนวคิดโฮจิมินห์” นั้นเป็นกรอบคิดที่พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามได้ให้ความสำคัญควบคู่ไปกับลัทธิมาร์กซ์-เลนิน หรืออีกนัยหนึ่งอุดมการณ์โฮจิมินห์ ก็คือลัทธิมาร์กซ์-เลนินในเวียดนาม (GS.Đàng Xuân Kỳ (Chủ biên), 2007 : 7) ในคราวประชุมสมัชชาแห่งชาติครั้งที่ 9 (2001) พรรคได้ยืนยันการนำอุดมการณ์ดังกล่าวมาใช้ โดยกล่าวว่า “อุดมการณ์โฮจิมินห์ หมายถึง ระบบความคิดรอบด้านและลุ่มลึกเกี่ยวกับปัญหาขั้นพื้นฐานของการปฏิวัติเวียดนาม ซึ่งเป็นผลมาจากการประยุกต์และพัฒนาก่อสร้างสร้างสรรค์ของลัทธิมาร์กซ์-เลนิน ที่มีต่อเงื่อนไขเฉพาะของประเทศเวียดนาม คือ การสืบทอดและพัฒนาจากประเพณีดั้งเดิมที่งดงามของชนชาติ รับเอาแก่นสารของวัฒนธรรมแห่งความเป็นมนุษย์ สิ่งนั้นคือ อุดมการณ์ของการปลดปล่อยชาติ ปลดปล่อยชนชั้น ปลดปล่อยผู้คน เกี่ยวกับเอกราชซึ่งใกล้ชิดกับสังคมนิยม อุดมการณ์โฮจิมินห์เหมือนแสงไฟแห่งการต่อสู้ของประชาชนเวียดนามเพื่อให้ได้ชัยชนะ และเป็นสินทรัพย์มหาศาลทางจิตใจของพรรคและชนชาติเวียดนาม” อย่างไรก็ตาม แนวคิดหรืออุดมการณ์โฮจิมินห์ในปัจจุบันได้กลายมาเป็นตำราเรียนที่สอนกันในระดับมหาวิทยาลัยในเวียดนาม

ตัวอย่างการใช้ 2 แนวคิดคือมาร์กซ์-เลนินและอุดมการณ์โฮจิมินห์เพื่อนำมาอธิบายในประวัติศาสตร์การต่อสู้ระหว่างเวียดนามและสหรัฐอเมริกา (1954-1975) โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาร์กซ์-เลนิน พวกเขาให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์การต่อสู้ใน 2 รูปแบบเพื่อให้ได้รับชัยชนะต่อศัตรูนั้นคือปฏิบัติการต่อสู้ทางการเมืองและการต่อสู้ด้วยอาวุธ ดังนั้น สถานการณ์ในเวียดนามนับตั้งแต่ปี 1959 เป็นต้นมา (เมื่อฝ่ายคอมมิวนิสต์ถูกฝ่ายสหรัฐอเมริกาปราบปรามอย่างหนัก) พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามได้ประกาศใช้ยุทธศาสตร์การต่อสู้ใน 2 รูปแบบเช่นเดียวกับมาร์กซ์-เลนิน ส่งผลให้คำอธิบายในวิทยานิพนธ์เกือบทุกเล่มกล่าวถึงการขึ้นาของพรรคที่ว่า “การต่อสู้ทางการเมืองต้องทำควบคู่ไปกับการต่อสู้ด้วยอาวุธ” เพื่อปลดปล่อยเวียดนามภาคใต้แต่การต่อสู้ทางการเมืองยังคงเป็นแกนหลัก เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีคำอธิบายให้เห็นถึงความสำคัญของการเป็น “แนวหลัง” ในงานของ Đàng Đông Hà (2008) มุ่งศึกษาจังหวัดกว๋างบินห์ ในฐานะแนวหลังช่วงที่ต้องสู้รบกับสหรัฐอเมริกา โดยเขากล่าวถึงความสำคัญของการเป็นแนวหลังในสายตาของ

เลนินและสตาลิน ที่ว่า “ไม่มีกองทัพอันใดในโลกที่ไม่มีแนวหลังที่เข้มแข็งแต่กลับได้รับชัยชนะต่อศัตรู” รวมถึงการใช้อุดมการณ์โฮจิมินห์ที่สอดคล้องกับแนวคิดมาร์กซ์-เลนินในเรื่องการให้ความสำคัญกับเพชฌัญญ์เพื่อร่วมกันปลดปล่อยชาติ ในงานของ Nguyễn Phương Yên (2005) เธอได้ยกตัวอย่างหนังสือ “คู่มือการปฏิวัติ” ซึ่งเป็นผลงานของโฮจิมินห์ โดยท่านได้อ้างแนวคิดของมาร์กซ์-เลนิน ที่ว่า “ใครที่ทราบความเป็นมาของประวัติศาสตร์ ก็จะสามารถที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงสังคมนั้น หากไม่มีผู้หญิงร่วมมือด้วยแล้ว จะไม่มีวันเป็นผลสำเร็จ” นอกจากนี้เลนิน ยังกล่าวเสริมว่าการปฏิวัติควรทำอย่างไรจึงจะสอนให้ผู้หญิงที่รู้จักเพียงแค่ทำครัว แต่ต้องรู้จักทำงานเพื่อประเทศชาติด้วย เช่นนั้นแล้วการปฏิวัติจึงจะเรียกว่าสำเร็จ” (น.28) ตัวอย่างข้างต้นนี้ล้วนเป็นตัวอย่างของการนำเอาสองแนวคิดมาใช้อธิบายในงานวิจัย/วิทยานิพนธ์ของนักศึกษาเวียดนาม

บทสรุปและข้อสังเกตจากการศึกษาเบื้องต้น ประเด็นความสัมพันธ์เวียดนาม-สหรัฐอเมริกา ศึกษาผ่านวิทยานิพนธ์ในเวียดนาม ทำให้เราเห็นโลกทัศน์ของชาวเวียดนามโดยรวมและโดยเฉพาะมุมมองของนักวิจัยเวียดนามที่มีต่อพัฒนาการความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศชัดเจนมากขึ้น ถึงแม้นักศึกษาเวียดนามส่วนใหญ่จะสนใจศึกษาความสัมพันธ์ในช่วงปี 1954-1975 มากที่สุด ซึ่งสะท้อนได้จากจำนวนวิทยานิพนธ์ที่มีมากที่สุดเมื่อเทียบกับช่วงเวลาอื่น และถึงแม้การศึกษาในอีก 2 ช่วงเวลาคือ ช่วงก่อนปี 1954 (1 รายการ) และช่วงปี 1975-2000 (2 รายการ) นั้นจะยังมีจำนวนวิทยานิพนธ์ไม่มากนัก แต่สามารถสะท้อนให้เห็นความพยายามที่จะเพิ่มมิติหรือขยายมุมมองของนักวิจัยเวียดนามที่ไม่ถูกจำกัดกรอบการศึกษาให้อยู่เฉพาะด้านของความขัดแย้งดังที่กล่าวมา และโดยเฉพาะปี 1991 ในคราวประชุมสมัชชาแห่งชาติพรรคครั้งที่ 7 เวียดนามย้ำถึงโลกทัศน์ใหม่ของตนเองว่า “Quên đi quá khứ nhìn tới tương lai” (ลืมสิ้นเสียอดีตมองข้ามไปยังอนาคต) และ “Việt Nam muốn làm bạn với tất cả các nước trong cộng đồng quốc tế” (เวียดนามต้องการเป็นมิตรกับทุกประเทศในประชาคมระหว่างประเทศ) (Phạm Thị Ngọc Thu, 1997)

นิยามความหมายใหม่ข้างต้นสะท้อนนัยทางการเมืองที่ว่าเวียดนามต้องการลืมความแค้นในอดีต ขณะเดียวกันก็ต้องการเพิ่มมิตรประเทศใหม่เพื่อผลประโยชน์

แห่งประเทศไทย ดังนั้นจึงไม่ใช่เรื่องน่าแปลกใจที่ว่า การปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่าง เวียดนามและสหรัฐอเมริกา นั้นสอดคล้องกับโลกทัศน์ที่เปลี่ยนใหม่รวมถึงสอดคล้องกับ นโยบายทางการเมืองของเวียดนามที่เปลี่ยนไปด้วย

ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาอีกประการคือ การศึกษาความสัมพันธ์ เวียดนาม-สหรัฐอเมริกา พบว่านักศึกษาภาคใต้เป็นฝ่ายผลิตชุดความรู้เรื่องนี้มากที่สุด อาจด้วยเหตุผลดังนี้ **หนึ่ง** ในแง่ความสำคัญของพื้นที่ หรือ เชิงภูมิรัฐศาสตร์ สหรัฐอเมริกาได้เข้ามามีบทบาทแทนที่ฝรั่งเศสในเวียดนามภาคใต้ โดยมี วัตถุประสงค์สำคัญคือใช้พื้นที่ดังกล่าวเป็นฐานทัพเพื่อโจมตีคอมมิวนิสต์ภาคเหนือ ดังนั้นจากเส้นขนานที่ 17 ลงมาทางใต้ซึ่งผนวกเอากว้างจิ และเว้ (ในภาคกลาง) ได้ กลายเป็นพื้นที่ต่อสู้เพื่อปลดปล่อย เราจึงเห็นคำอธิบายประเด็นนี้มาก ของนักศึกษา ภาคใต้และนักศึกษาภาคกลาง ขณะที่ภาคเหนือคือหน่วยงานบัญชาการ จึงทำหน้าที่ เป็นผู้ชี้แนะและเป็นแนวทางเพื่อช่วยปลดปล่อยภาคใต้ ดังนั้นรูปแบบการนำเสนอ ของทั้ง 3 ภาคจึงมีทิศทางที่แตกต่าง **สอง** มหาวิทยาลัยในเวียดนามส่วนใหญ่อยู่ ภายใต้การกำกับดูแลของพรรคและรัฐบาล ดังนั้นมหาวิทยาลัยต่าง ๆ จึงถูกกำหนด ให้ทำหน้าที่สร้างองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์เพื่อรับใช้ท้องถิ่นตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของแต่ละภาคมีความแตกต่างกันเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว จึงส่งผลให้ผลงานวิจัยของนักศึกษาในแต่ละภาคมีนัยที่แตกต่างกันด้วย **สาม** การศึกษาหัวข้อเรื่องดังกล่าวยังสะท้อนให้เห็นแนวทางการเขียนประวัติศาสตร์ นิพนธ์ของแต่ละภูมิภาคผ่านการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์เวียดนาม-สหรัฐอเมริกา อย่างชัดเจน นอกจากนี้แล้วอาจกล่าวได้อีกว่ามุมมองที่เปลี่ยนไปในประเด็นการทำ วิจัยของนักวิจัยหรือนักวิชาการชาวเวียดนามไม่อาจปฏิเสธได้ว่ามีความสอดคล้อง กับบริบทนโยบายการเมืองของเวียดนาม ณ ขณะนั้นด้วย

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ประเทศดังกล่าวมา ลู่ทางในการทำวิจัยยังมีอีกหลายประเด็น อาทิ เรื่องการค้า-การลงทุนของ สหรัฐอเมริกาในเวียดนาม ด้านสังคม วัฒนธรรมการศึกษา รวมถึงการท่องเที่ยว- กีฬา และสถานภาพความรู้ในเรื่องนี้คงจะเปลี่ยนไปได้อีกหากนักวิจัยเวียดนาม ไม่ยึดติดกับคำอธิบายภายใต้กรอบคิดแบบสังคมนิยมมากเกินไป เช่นกันกับ

นักวิชาการชาวไทยยังคงมีเส้นทางในการทำวิจัยในเวียดนามอีกมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอาศัยฐานข้อมูลในเวียดนามซึ่งยังไม่เคยถูกนำมาอ้างถึงมาก่อนและอาจหมายรวมถึงนักวิชาการชาวต่างประเทศด้วย ในหลายประเด็นยังไม่เคยถูกหยิบยกขึ้นมาทำวิจัยต่อ อาทิ พื้นที่ต่อสู้ทั้งหลายพัฒนาการต่อจากนั้นเป็นอย่างไร บทบาทของผู้หญิง และประชาชนเวียดนามหลังปี 1975 เปลี่ยนแปลงไปมากน้อยแค่ไหน ฯลฯ ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความชิ้นนี้จะช่วยเป็นฐานข้อมูลของการทำวิจัยในเวียดนามให้แก่แวดวงวิชาการไทยเชิงลึกต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Bui Thi Thu Huong. (2008). *Nga ba Dong Loc - Quyet chien diem tren mat tran giao thong van tai trong chong chien tranh pha hoai lan thu nhut (1965-1968)*. (In Vietnamese) [Dong Loc T – Junction, the Main Junction Supply Line during the War Against America (1965-1968)]. Luan van Thac si Lich su chuyen nganh Lich su Viet Nam .Truong Dai hoc khoa hoc Xa hoi va Nhan van (Dai hoc Quoc gia Ha Noi).
- Bui Van Toan. (2007). *Dau tranh vu trang cua dong bao Hoa Sai Gon-Cho Lon trong khang chien chong My cuu nuoc giai doan 1968-1972*. (In Vietnamese) [The Armed Fighting of the Chinese Community Living in Sai Gon-Cho Lon Against American Soldiers for National Salvation in Stage 1968-1972].Luan van Thac si Su hoc chuyen nganh Lich su Viet Nam. Truong Dai hoc khoa hoc Xa hoi va Nhan van (Dai hoc Quoc gia Tp. Ho Chi Minh).
- Chonchirdsin, Sud. (2001). *Prawattisad Vietnam Tangtae Samai Ananikom Farangsed Thung Padjuban*. (In Thai) [Vietnam History from French Colonial to Present]. Bangkok: Chulalongkorn University.

- Dang Dong Ha. (2008). **Hau Phuong Quang Binh trong khang chien chong My cuu nuoc**. (In Vietnamese) [Quang Binh in the Rear of the Anti-American Resistance War for National Salvation]. Luan van Thac si khoa hoc Lich su chuyen nganh Lich su Viet Nam. Truong Dai hoc khoa hoc (Dai hoc Hue).
- Do Thi Lan Huong. (2004). **Hoat dong doi ngoai cua Chinh phu Cach mang Lam thoi Cong hoa Mien Nam Viet Nam trong khang chien chong My cuu nuoc giai doan (1969-1975)**. (In Vietnamese) [External Relations Activities of the Temporary Revolutionary Government of the Republic of South Viet Nam during the Anti-American Resistance War for National Salvation in Stage 1969-1975]. Luan van Thac si Su hoc chuyen nganh Lich su Viet Nam. Truong Dai hoc khoa hoc Xa hoi va Nhan van (Dai hoc Quoc gia Tp. Ho Chi Minh).
- Ha Minh Hong. (1997). **Cuoc khang chien chong My, cuu nuoc giai doan 1969-1972 : Chong pha binh dinh nong thon o Nam Bo**. (In Vietnamese) [The Anti-American Resistance War for National Salvation in Stage 1969-1972: Against the Scheme to “Pacify” the Rural Area in South Viet Nam]. Luan an Pho Tien si khoa hoc chuyen nganh Lich su Viet Nam. Truong Dai hoc khoa hoc Xa hoi va Nhan van (Dai hoc Quoc gia Tp. Ho Chi Minh).
- Hoang Tien Dung. (2003). **Cac dan toc thieu so huyen Huong Hoa tinh Quang Tri voi hai cuoc khang chien chong Phap va chong My (1954-1975)**. (In Vietnamese) [People of Minority Groups in Huong Hoa District in Quang Tri Province in the Two Wars Against French Colonialism and America Imperialism (1945-1975)]. Luan van Thac si khoa hoc Lich su chuyen nganh Lich su Viet Nam. Truong Dai hoc khoa hoc (Dai hoc Hue).

- Huynh Thi Liem. (2005). **Phong trao dau tranh chong pha ap chien luoc o mien Dong Nam Bo (1961-1965)**. (In Vietnamese) [The Movement of the People to Fight Against the Strategic Hamlet Program in Eastern South (1961-1965)]. Luan an Tien Si Lich su chuyen nganh Lich su Viet Nam. Truong Dai hoc khoa hoc Xa hoi va Nhan van (Dai hoc Quoc gia Tp. Ho Chi Minh).
- Lam Quang Lang. (1997). **Dong khoi o An Giang (1960-1961)**. (In Vietnamese) [The “Uprising Movement” of the People in An Giang Province (1960-1961)]. Luan van Thac si Su hoc chuyen nganh Lich su Viet Nam. Truong Dai hoc khoa hoc Xa hoi va Nhan van (Dai hoc Quoc gia Tp. Ho Chi Minh).
- La Thi Huong Xuan. (1997). **Kien Tuong chong the bao vay chien luoc cua My nguy thoi ky 1969-1975**. (In Vietnamese) [Kien Tuong People in the Fight Against the Encirclement by the American - the South Vietnamese Army in Stage 1969-1975]. Luan van Thac si Su hoc chuyen nganh Lich su Viet Nam. Truong Dai hoc khoa hoc Xa hoi va Nhan van (Dai hoc Quoc gia Tp. Ho Chi Minh).
- Le Thi Ngoc Trinh. (2005). **Lich su khang chien chong My cuu nuoc cua quan va dan tinh Phuoc Thanh(1961-1966)**. (In Vietnamese) [The History of Anti- American Resistance War of Phuoc Thanh Province's Army and People (1961-1966)]. Luan van Thac si Su hoc chuyen nganh Lich su Viet Nam. Truong Dai hoc khoa hoc Xa hoi va Nhan van (Dai hoc Quoc gia Tp. Ho Chi Minh).
- Le Thien Huong. (2005). **Quan he Viet My trong cac linh vuc nhan dao-xa hoi nam khac phuc hau qua chien tranh (1975-2000)**. (In Vietnamese) [The Viet Nam-America Relationship in Human and Social Aspects through Activities to Overcome the Consequences of War (1975-2000)]. Luan van Thac si Su hoc chuyen nganh Lich su Viet Nam. Truong Dai hoc khoa hoc Xa hoi va Nhan van (Dai hoc Quoc gia Tp. Ho Chi Minh).

- Le Van Du. (2007). ***Phong trào do Thi Hue trong cuộc kháng chiến chống Mỹ, cứu nước giai đoạn 1965-1968***. (In Vietnamese) [Urban Movements in the Anti-American Resistance War for National Salvation in Hue in 1965-1968]. Luận văn Thạc sĩ khoa học Lịch sử chuyên ngành Lịch sử Việt Nam. Trường Đại học khoa học (Đại học Huế).
- Ngo Quang Ty. (1966). ***Tổng tấn công và nổi dậy của quân và dân Sài Gòn-Gia Định trong chiến dịch Hồ Chí Minh***. (In Vietnamese) [The General Offensive and Uprising of Sài Gòn-Gia Định People and Army in the Hồ Chí Minh Campaign]. Luận văn Thạc sĩ Su học chuyên ngành Lịch sử Việt Nam. Trường Đại học khoa học Xã hội và Nhân văn (Đại học Quốc gia Tp. Hồ Chí Minh).
- Nguyễn Hữu Lạc. (2004). ***Phong trào Do Thi Hue trong cuộc kháng chiến chống Mỹ, cứu nước giai đoạn 1969-1973***. (In Vietnamese) [Urban Movements in the Anti-American Resistance War for National Salvation in Hue in 1969-1973]. Luận văn Thạc sĩ khoa học Lịch sử chuyên ngành Lịch sử Việt Nam. Trường Đại học khoa học (Đại học Huế).
- Nguyễn Hữu Nguyễn. (1994). ***Hình thái chiến tranh nhân dân ở Long An trong kháng chiến chống Mỹ trên chiến trường Nam Bộ (1960-1975)***. (In Vietnamese) [Forms of Long An People's War in the Anti-American Resistance War in the Southern Battlefield (1960-1975)]. Luận án Phó Tiến sĩ chuyên ngành Lịch sử Việt Nam. Trường Đại học khoa học Xã hội và Nhân văn (Đại học Quốc gia Tp. Hồ Chí Minh).
- Nguyễn Thị Hiền Linh. (2004). ***Phong trào đấu tranh của nữ tù chính trị tại các nhà tù của Mỹ Ngụy ở miền Nam 1954-1975***. (In Vietnamese) [Female Political Prisoners' Struggle Movements in South Prisons 1954-1975]. Luận án Tiến sĩ chuyên ngành Lịch sử Việt Nam. Trường Đại học khoa học Xã hội và Nhân văn (Đại học Quốc gia Tp. Hồ Chí Minh).

- Nguyen Thi Phuong Yen. (2005). ***Phong trao dau tranh cua phu nu vung do thi Nam bo trong khang chien chong My cuu nuoc (1954-1975).*** (In Vietnamese) [Urban South Women' Struggle Movements during the Anti-American Resistance War for National Salvation (1954-1975)]. Luan van Thac si chuyen nganh Lich su Viet Nam. Truong Dai hoc khoa hoc Xa hoi va Nhan van (Dai hoc Quoc gia Tp. Ho Chi Minh).
- Nguyen Tien Luc. (2008). ***Phong trao dau tranh chinh tri trong khang chien chong My cuu nuoc o Quang Tri giai doan 1954-1963.*** (In Vietnamese) [The Political Struggle Movement in the Anti-American Resistance War for National Salvation in Quang Tri in 1954-1963]. Luan van Thac si chuyen nganh Lich su Viet Nam. Truong Dai hoc khoa hoc Xa hoi va Nhan van (Dai hoc Quoc gia Tp. Ho Chi Minh).
- Nguyen Xuan Nang. (n.d.). ***Cuoc dong khoi o Nam Bo nam 1960.*** (In Vietnamese) [The “Uprising Movement” of the People in South Vietnam in 1960]. Luan van Thac si Lich su chuyen nganh Lich su Viet Nam .Truong Dai hoc khoa hoc Xa hoi va Nhan van (Dai hoc Quoc gia Ha Noi).
- Phan Dinh Dung. (2001). ***Phong trao dau tranh cua cong nhan Dong Nai trong thoi ky khang chien chong My (1954-1975).*** (In Vietnamese) [Struggle Movements of People in Dong Nai Province during the Anti-American Resistance War (1954-1975)]. Luan van Thac si chuyen nganh Lich su Viet Nam. Truong Dai hoc khoa hoc Xa hoi va Nhan van (Dai hoc Quoc gia Tp. Ho Chi Minh).
- Phan Thi Xuan Yen. (2006). ***Hoat dong va vai tro cua ban thong nhats trung uong trong cuoc khang chien chong My cuu nuoc (1954-1975).*** (In Vietnamese) [Activities and the Roles of the Central Unity Committee in the Anti-American Resistance War (1954-1975)]. Luan van Thac si chuyen nganh Lich su Viet Nam. Truong Dai hoc khoa hoc Xa hoi va Nhan van (Dai hoc Quoc gia Tp. Ho Chi Minh).

- Pham Thi Quynh Dao. (2004). **Phong trào Phật giáo Miền Nam Việt Nam năm 1966**. (In Vietnamese) [The Buddhism Movements in South Viet Nam in 1966]. Luan van Thac si khoa hoc Lich su chuyen nganh Lich su Viet Nam. Truong Dai hoc khoa hoc (Dai hoc Hue).
- Pham Thi Thu Nga. (2002). **Quan he Viet-My (1939-1954)**. (In Vietnamese) [Vietnam-America Relations (1939-1954)]. Luan an Tien si chuyen nganh Lich su Viet Nam. Truong Dai hoc khoa hoc Xa hoi va Nhan van (Dai hoc Quoc gia Tp. Ho Chi Minh).
- Pham Thi Thuy Nga. (2008). **Duong Ho Chi Minh tren bien (1959-1965)**. (In Vietnamese) [Ho Chi Minh Road on the Sea (1959-1965)]. Luan van Thac si Lich su chuyen nganh Lich su Viet Nam. Truong Dai hoc khoa hoc Xa hoi va Nhan van (Dai hoc Quoc gia Ha Noi).
- Pham Thi Ngoc Thu. (1997). **Qua trình bình thường hóa quan hệ ngoại giao Viet-My (1975-2000)**. (In Vietnamese) [The Normalization Process of Diplomatic Relationship between America and Viet Nam (1975-1995)]. Luan van Thac si chuyen nganh Lich su Viet Nam. Truong Dai hoc khoa hoc Xa hoi va Nhan van (Dai hoc Quoc gia Tp. Ho Chi Minh).
- Phan Van Ne. (1999). **Chien tranh nhan dan huyen Cai Lai-My Tho trong khang chien chong My giai doan 1954-1975**. (In Vietnamese) [The People's Struggle in Cai Lay-My Tho District in the Anti-American Resistance War (1954-1975)]. Luan van Thac si chuyen nganh Lich su Viet Nam. Truong Dai hoc khoa hoc Xa hoi va Nhan van (Dai hoc Quoc gia Tp. Ho Chi Minh).
- Rato, Montira. (2005). Motherhood in Vietnamese Literature after the Renovation Policy. **Journal of Mekong Societies**, 1(3), 1-41.

- Tran Thi Lan. (2008). **Lich su quan khu 10 trong khang chien chong My (1962-1971)**. (In Vietnamese) [The History of Army Zone 10 in the Anti-American Resistance War (1962-1971)]. Luan van Thac si chuyen nganh Lich su Viet Nam. Truong Dai hoc khoa hoc Xa hoi va Nhan van (Dai hoc Quoc gia Tp. Ho Chi Minh).
- Tran Xuan Thao. (2000). **Phong trao dau tranh cua nu cong nhan Sai Gon-Gia Dinh(1954-1975)**. (In Vietnamese) [The Struggle Movement of Female Workers in Sai Gon – Gia Dinh (1954-1975)]. Luan van Thac si chuyen nganh Lich su Viet Nam. Truong Dai hoc khoa hoc Xa hoi va Nhan van (Dai hoc Quoc gia Tp. Ho Chi Minh).
- Truong Hoang Truong. (2005). **Phong trao dau tranh chinh tri cua nhan dan Sai Gon-Gia Dinh giai doan 1969-1975**. (In Vietnamese) [The Political Struggle Movement of People in Sai Gon-Gia Dinh in 1969-1975]. Luan van Thac si chuyen nganh Lich su Viet Nam. Truong Dai hoc khoa hoc Xa hoi va Nhan van (Dai hoc Quoc gia Tp. Ho Chi Minh).
- Vu Tat Dat. (2007). **Cuoc Tong tien cong va noi day xuan Mau Than 1968 o Hue**. (In Vietnamese) [The General Offensive and Uprising at the Mau Than Tet in Spring 1968 in Hue]. Luan van Thac si chuyen nganh Lich su Viet Nam. Truong Dai hoc khoa hoc Xa hoi va Nhan van (Dai hoc Quoc gia Tp. Ho Chi Minh).

